

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 23.

Onsdagen den 15 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen rörande *mom. a i 12:te punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens* Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag. fjärde hufvudtitel.

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Jöns Pehrsson, som yttrade: Det kan visserligen vara öfverflödigt att yttra något vidare i denna sak, hvarom redan alltför mycket talats; men då jag nu blifvit på begäran uppropad, så och ehuru jag icke ser Herr Krigsministern närvarande, med hvilken jag först tänkte utbyta ett par ord, skall jag väl ändå yttra några ord i frågan.

En talare, som under förmiddagens sammanträde hade ordet, ondgjordes mycket på en och annan af Kammarens ledamöter, samt bland dem äfven på mig, men de grava beskyllningar, han dervid utkastade, bekomma oss ingenting. På Kammarens öfrige ledamöter skulle de möjligen kunna hafva större verkan, i fall de voro så undfallande, att de läto inverka på sig i detta afseende. Talaren är dock så väl känd, att jag icke tror mången fäste sig vid hvad han sade.

Hvad nu sjelfva saken vidkommer, så visade Herr Krigsministern under förmiddagens sammanträde, att den af Stats-Utskottet föreslagna summan är fullt tillräcklig för de vanliga vapenöfningarnes genomgående under ifrågavarande år 1877; och då det väl är uppenbart, att det icke kunnat vara Riksdagens mening, att fälttjänstöfningar skulle hvarje år anställas, och det icke heller kan vara tänkbart, att de hvarje år skola återkomma, oaktadt man sagt, att det är nyttigt och nödvändigt, att de allt emellanåt återkomma, så tror jag, att vi utan våda kunna bifalla hvad Utskottet här föreslagit.

Hvad beträffar representantens från Uddevalla yttrande, att Stats-Utskottets ledamöter från denna Kammare skulle intaga en ståndpunkt emellan Kammarens majoritet och minoritet, så tror jag mig kunna försäkra, att någon sanning icke ligger deri, hvar-

Andra Kammarens Prot. 1876. N:o 23.

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

ken hvad denna eller någon annan fråga angår. Ännu tror jag icke, att man kommit till någon större point af påtryckning, hvarken från det ena eller det andra hållet, utan jag är förvissad, att hvar och en af oss fortfarande står kvar vid sin öfvertygelse, uttalar den, och vid omröstningarne i enlighet med den lägger sin sedel i urnan. De flesta voteringar visa, att så ännu är förhållandet.

Det är emellertid, såsom jag i början yttrade, öfverflödigt att hålla långa tal i denna fråga, och jag vill således nu icke längre besvara Kammaren. Hade Herr Krigsministern varit tillstädes, så skulle jag dock varit något mera långtalig; men inskränker jag mig nu till att yrka bifall till Utskottets under föredragna momentet gjorda hemställan.

Herr Key: När jag under loppet af förmiddagens sammanträde med anledning af representantens från Uddevalla anförande begärde ordet, så föll det mig in, att jag icke blott skulle yttra några ord angående den sak, som nu är föremål för behandling, och de argumenter, som för ifrågavarande öfningsanslags beviljande blifvit anförda, utan äfven med anledning af denna specialfråga, yttra några ord om försvarsfrågan i allmänhet.

Först skall jag då bedja att få, med afseende på sjelfva saken, framhålla endast en omständighet, som man under förmiddagens diskussion icke nog betonat. Man har sagt: "vi måste hafva ett förökadt anslag, ty våra trupper behöfva öfning". Ja, mine herrar, det är en sanning; och om det hade varit fråga att nu minska detta anslag, om det varit fråga om att inskränka dessa öfningar, då hade hela den sidas talare, som yrkat beviljande för ändamålet af antingen 450,000 eller 270,000 kronor, haft fullkomligt rätt. Men, mine herrar, huru ställer sig frågan i sjelfva verket? Jo, så, att just detta öfningsanslag under de sistförflutna 10 åren ökats med 50 procent. År 1865 utgjorde det 825,000 riksdaler och år 1875 1,270,000 kronor. Detta gör en förhöjning för de 10 åren af 50 procent. Går jag vidare igenom fjerde hufvudtiteln, så finner jag, att totalbeloppet af alla derunder uppförda anslag, hvilket belopp för 10 år sedan var upptaget till 10 millioner, nu uppgår till 18,469,056 kronor, sålunda äfven ökats med mer än 50 procent. Härvid kan visserligen invändas, att i denna sistnämnda summa ingå äfven ersättning för boställen, och prisskilnad för rationer med flera anslagsförhöjningar, hvilka uteslutande betingats af varuvärdenas förändring; men äfven om jag af sådan anledning från berörda summa frändrager ända till 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor och, mine herrar, dertill går denna tillökning dock icke, så återstå ändå 15 millioner kronor, som jemnt motsvarar 50 procents förhöjning af de anslag, som för 10 år sedan voro anvisade under fjerde hufvudtiteln.

Nu kan det äfven invändas, att allting utvecklar sig och växer. Ja, det är sant; men detta vapenöfningsanslag under fjerde hufvudtiteln har ju äfven vuxit i jernbredd med allting annat. Det står sannerligen icke efter den allmänna utvecklingen

i öfrigt, och jag vädjar till er, mine herrar, om man, vid en blick tillbaka på vår riksdagshistoria, finner någon föregående 10-års-period, hvilken visat en så relativt stark stegring, som äfven i detta hänseende egt rum just de 10 senaste åren. När så är, och då motsatsen icke kan visas, så vågar jag påstå, att, om vi säga, att vi må stanna vid hvad som nu är anvisadt för detta ändamål, och se tiden an ett år till, så kunna vi icke *derför* anklagas, att vilja reducera arméén och omöjliggöra dess tjänstbarhet. Detta påstående är icke hållbart; ett sådant resonnement kan icke på allvar försvaras.

Ang. förhöjning i indelta armééns öfningsanslag.
(Forts.)

Hvad vidare angår sättet för den diskussion, som den ärade representanten från Uddevalla inledde, så har jag åtskilligt att anmärka deremot. Det är icke första gången, som man från detta håll hör anmärkningar mot hvad Andra Kammarens majoritet tycker och tänker, hvad den vill och icke vill, hvad den har för afsigter, och hvad den icke har för afsigter. Jag antecknade i förmiddags hvarjehanda af hvad han då yttrade. Der förekom bladt annat, att denna majoritet "endast ville en skatteafskrifning", icke någon arméorganisation, att samma majoritet vore bland dem, som "vilja göra ingenting för vårt försvar"; och han fruktade vidare, att några bland denna Kammares ledamöter, som han särskildt nämnde, skulle få denna majoritet med sig för sin mening, att icke göra något annat än genomföra en skatteafskrifning. Alltså ett så beskaffadt tillvägagående skulle, enligt denne talares tanke, vara meningen hos Andra Kammarens majoritet!

Mine herrar, kan man verkligen tillvita denna Kammares majoritet ett så beskaffadt förfarande? Är det endast landtmän, som äro likgiltiga för fosterlandets försvar? Männe man icke äfven i Sveriges städer får höra talas om: "*ubi bene, ibi patria*": der jag finner mig väl, der är mitt fosterland! Männe man icke i våra städer hör sägas att, om blott industrien får fritt utveckla sig och blomstra, om man blott får köpa och sälja i fred, så är allt bra. "Hvarföre skola vi kasta bort våra penningar på vårt försvar, då vi ju icke blifva anfallne af våra grannar, och om vi blifva det, så kunna vi i allt fall ej försvara oss".

Är det endast landtmän, som tänka på sina egna fördelar, och vilja ensidigt befrämja dessa? Männe icke rättvisan fordrar det erkännande, att det finnes uti en annan klass, nemligen tjänstemännens, många för hvilka lönebelopp och löneregleringar äro af en större "fosterländsk vigt och betydelse".

Är det endast landtmännen, som äro så litet böjda att göra uppoffringar för landets försvar? Är det männe endast desse, som förbise nödvändigheten af att skaffa oss en betryggande härordning? Männe man icke bland våra vetenskapsmän får höra uttalas kosmopolitiska åsigter, ledande derhän att det är utslutande vetenskaperna, som skola omhuldade och att nationerna skola afväpna?

Jag anklagar ingen, men jag påstår att öfverallt, i hvarje partigrupp, i hvarje samhällsklass, i hvarje lefnadsläge finnes så beskaffade åsigter. För min del älskar jag tro, att hvar och en

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

i hvarje fall följer sin öfvertygelse; men icke är det blott *en* samhällsklass, icke endast *en* partigrupp, icke blott majoriteten i denna Kammare, som ensam bör uppbära klander, om någon ensidighet i åsikter gifver sig tillkänna. Att påstå något sådant vore att uppkalla skuggorna från det förflutna, från 1870 och 1871, hvilket jag trodde numera vara en öfvervunnen ståndpunkt i denna Kam-mare. Som jag säger, jag gör icke några tillvitelser mot någon, jag tror vi göra bättre uti att spara på sådana för att i stället ödmjukt och med förenade krafter se till hvilket tillvägagående, som kan vara rättast och klokast, för att lösa den stora frågan om försvarets ordnande.

Man må säga hvad man vill — det är dock endast på det tionde året, sedan den började stå på dagordningen. Huru länge höll vi icke på med representationsfrågan, huru länge dröjde det icke innan den blef löst? Och om vi betrakta den nya representationen — hvilken lifskraft, hvilken storsinhet, hvilken omfattning har icke denna representation visat sig ega, då försvarsfrågan, mellan så olika intressen, och efter en sextioårig fred kunnat arbeta sig fram såsom den gjort på den korta tiden af tio år.

Hvad äro väl 10 år i statens lif, mine herrar, för så stora frågor, som dem vi nu hafva på dagordningen! Att vi lyckats arbeta bort så många meningsskiljaktigheter och, så pass som skett, förmått partierna att börja ett gemensamhetsarbete, att vi hunnit så långt, som vi för närvarande gjort — allt detta är stora bevis *emot*, är en vederläggning af hvertenda ord, som talar-
aren från Uddevalla på förmiddagen yttrade.

Herr Carl Ifvarsson: Ingenting är vanligare än att Stats-Utskottet får uppbära klander för det sätt, hvarpå Utskottet behandlar en Kongl. proposition eller en enskild motion. Jag tror likväl, att Utskottet kan bära detta klander temligen lugnt, äfven om Utskottet icke alltid lyckas komma med förslag, så beskaffade, att majoriteten dermed är belåten. Det är gifvet, att åsikterna kunna vara olika om hvad som för hvarje fall må vara rättast och lämpligast och man får således icke påräkna att alltid träffa det rätta äfven inom Stats-Utskottet, som ju består af många medlemmar — äfven det. Icke heller tror jag, att det klander, som sålunda kastas på Stats-Utskottet, är fullt berättigadt. Utskottet har att pröfva efter bästa förmåga hvarje anslagsfråga, som dit remitteras, men har äfven på samma gång att tillse det statens finanser hållas uppe. Går jag nu hela vägen genom från första till sista hufvudtiteln, är jag förvissad, att hvar helst en besparing eller indragning blifvit ifrågasatt, alltid någon blifvit ledsen. Anslagen under hvarje hufvudtitel ökas äfven efter hand rätt betydligt och man klagar allmänt öfver de höga skatterna. Kan man väl under sådana förhållanden tänka sig möjligheten att *bevilja allt*, som begäres, då det ej kan ske utan att öka skatterna? Eller kan man för att åstadkomma lindring i beskattning helt enkelt besluta sig för att *afslå allt*? Ingendera vägen är användbar, utan får man ingå i noga pröfning så af det ena

som det andra. Å de flesta hufvudtitlarne förekomma anslag, som omöjliga kunna vägras eller minskas, derest man önskar att statsmaskineriet skall gå sin jemna gång. Så är t. ex. förhållandet med de flesta aflöningsanslagen och då en talare syftat på Stats-Utskottets åtgörande i detta afseende å Andra hufvudtiteln, så vill jag särskildt framhålla, att, i fråga om upprätthållande af lag och rätt inom landet, det minst går för sig att neka skäligen aflöningsbelopp. Samma är förhållandet med sjette och sjunde hufvudtitlarne. Sålunda kan man t. ex. omöjligt neka anslag till jernvägstrafiken och postväsendet. Statens embets- och tjänstemän måste aflönas, om allt skall gå sin jemna gång. Det kan vara olika meningar om sjelfva sifferbeloppet, men i hufvudsaken, eller att anslag för sådana ändamål böra beviljas, derom kan icke gerna tvistas. Kommer jag till åttonde hufvudtiteln, och det är fråga om undervisningens befrämjande, så går det ej för sig att pruta särdeles mycket, emedan hvar och en är öfvertygad att folkupplysningen leder till framtida gagn för landet. Nionde hufvudtiteln — ja der vore kanske stället att pruta, men då kommer ropet om att statens ålderstigne tjänstemän få lida nöd och man får naturligtvis icke förbise, att dylika klagomål skulle kunna vara berättigade. Således — hela riksstaten genom måste vara fråga om nedsättning här och der är möjlig eller om en ifrågasatt förhöjning här och der kan undvikas, ty man är tvungen att begränsa beskattningen inom nationens förmåga att bära den. När jag så kommer till fjärde hufvudtiteln, hvilken utan tvifvel tager största antalet millioner i anspråk, då säger man: "här går icke an att spara; riksdagen måste icke blott bestämma de ordinarie anslagen på denna titel till större belopp än förut, utan jemväl ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett ganska stort extra ordinarie belopp, så vida man vill i nämnvärd mån lyckas att draga nytta af det försvarsväsende vi för närvarande ega". Samma åsichter skola sannolikt uttalas äfven vid regleringen af femte hufvudtiteln. Men — mine herrar — kan man verkligen utan risk gå så långt som helst i anslagsväg? Måste icke en gräns finnas? Enligt mitt förmenande måste utgifterna för försvarsväsendet begränsas af hvad landet kan tåla att bära; och jag tror för visso, att vi på detta område kommit så långt i anslagsväg, att vi icke under närvarande förhållanden kunna gå längre. Läger jag tillsammans de summor, vårt försvarsväsende under senare åren kostat, så uppgå de till ofantliga belopp; utan öfverdrift kunna de årliga utgifterna härför beräknas till 30 millioner kronor, då ej inräknad kostnaden för de dagsverken, som gå förlorade genom bevaringsmötena. Detta är dock väl mycket för ett så litet land som Sverige. Då dertill kommer, att ett nytt förslag till härordning i en snar framtid är att förvänta samt att man från många håll hört den åsigt uttalas, att "man icke bör lappa på det gamla", så hemställer jag, huruvida det kan anses vara klokt att bevilja det här åskade anslaget.

Jag hörde visserligen en talare på förmiddagen påstå, att man genom att neka detta anslag ville tvinga fram ett härordningsförslag från regeringen. Men hvarifrån han fått den idén

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

kan jag ej fatta. Icke har den kunnat hemtas från något uttalande af Stats-Utskottet åtminstone och ej heller har jag hört någon enskild person föreställa sig något dylikt. Utskottet har icke ens uttalat någon önskan eller förhoppning, att ett nytt härordningsförslag skulle komma fram, utan endast tagit fasta på ett gifvet faktum, nemligen att Kongl. Maj:t i dess trontal vid innevarande riksdags öppnande tydligen förklarar, att ett nytt sådant förslag snart vore att förvänta — ett faktum, som väl ingen vill bestrida. Stats-Utskottet kan således hvarken beskyllas för att hafva motsatt sig framläggandet af ett nytt härordningsförslag eller att hafva velat framkalla ett sådant, utan det har endast tagit frågan sådan den är. Jag tror verkligen, att så väl detta som öfriga skäl, Utskottet anført, äro tillräckligt talande för bifall till Utskottets hemställan. Skulle emellertid anslaget beviljas, torde man sväriligen kunna undgå att erkänna det berättigade i de anspråk, vissa motionärer här i Kammaren framställt om bidrag till lindrande af deras rustnings- och roteringsbördor. Men då komme det att gälla icke endast det anslag, hvarom nu är fråga, utan lika mycket till, måhända ändå mer. Då finge vi kanske en millions tillökning i våra utgifter. Men ären I betänkte härpå, mine herrar! Beviljas således det af Kongl. Maj:t här äskade anslaget, så kommer jag för min del icke att motsätta mig nyssnämnda begäran om bidrag, emedan jag anser, att det ena betingar det andra. Ty utsträcka vi vapenöfningarne, så är det gifvet, att rust- och rotehållarne blifva tryckta af större bördor, och då måste det vara samhällets pligt att lätta dessa bördor, emedan nämnda samhällsklass väl icke har större skyldighet än andra klasser att upprätthålla sitt lands försvar. Jag tror således, att Stats-Utskottet från så väl ena som andra synpunkten haft fullt skäl för sin hemställan i den föredragna punkten.

Hvad beträffar den ärade representantens från Uddevalla yttrande om min person, så vill jag egentligen icke inlåta mig på tal härom. Jag borde dock kunna vara honom tacksam för den uppmärksamhet, han visat mig. Jag har märkt, att han icke allenast följt med hvad jag sagt, då han sjelf varit närvarande, utan äfven i protokollen läst mina yttranden från föregående år, samt att han dervid funnit mig vara en framstående person. Jag borde känna mig smickrad häröfver. Skada dock, att någon grund icke finnes för ett sådant antagande och att jag derföre icke är nog lycklig att kunna blifva öfvertygad, det han har rätt. Men att han fäst uppmärksamhet vid min person, derför blir jag alltid honom tacksamhet skyldig. Det bevisar blott, att han har det förtroende till mig, som jag tror mig förtjena, nemligen att jag handlar ärligt. Må det å min sida tillåtas mig, att nu för honom uttrycka den aktning som hans verksamhet förtjenar.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Per Nilsson i Kulhult: För min del anser jag, att Stats-Utskottet haft fullt skäl till sitt afstyrkande af ifrågavarande

de anslag, då man vet, att regeringen ganska snart ämnar framlägga ett ytterligare förslag till ny härordning. Hade Utskottet tillstyrkt anslaget, så skulle konsekvensen hafva fordrat, att det samma förordat jemväl de framställningar om bidrag till lindring i rustnings- och roteringsbördan, som vid innevarande riksdag blifvit gjorda af enskilde motionärer. Det är ett gammalt thema, som man alltid kommer fram med, då det gäller att afslå eller sätta ned ett begärdt anslag, att just vid den punkt, som frågan rör, det icke är rätta stället att pruta, utan att man får vänta dermed till ett annat tillfälle. Så är äfven förhållandet nu. Men detta sätt att gå till väga — att ständigt begära anslag, utan att någon sin såsom godtgörelse medgifva nedsättning i andra, är för gammalt för att vidare kunna hafva någon kraft och verkan.

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

Hvad nu beträffar de fälttjänstöfningar, som det ifrågavarande anslaget afser, så vill jag icke förneka, att de kunna vara både nyttiga och nödvändiga. Men jag tror, att man också får tillse huruvida rust- och rotehållarne kunna bära de utgifter, som äro förenade med dessa öfningar. För öfrigt ber jag att få erinra, hurusom rotehållarnes tunga, i sig sjelf stor, under senare tider blifvit än större derigenom, att indelte soldater måste inkallas till tjänstgöring vid landets fästningar, hvilkas garnisoner i följd af de ständigt växande vakanserna vid den värfvade arméen icke kunna på annat sätt hållas fulltaliga. Likaså får man icke glömma, hvilka kostnader, som drabba rusthållarne i följd af att deras hästar vid mötena blifva förderfvade. Visserligen har här i Kammarrens motioner blifvit väckta om beredande åt rusthållarne af någon ersättning för dylika förluster, men de hafva såsom bekant icke lyckats vinna något gehör. På de skäl jag nu anfört, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Johan Fred. Carlsson: Jag skulle icke upptaga Kammarrens tid med något vidare yttrande i frågan, om jag icke dertill föranleddes af en ärad representant på stockholmsbänken, Grefve Björnstjerna.

Då jag nemligen under förmiddagens sammanträde vågade yttra såsom min tanke att det icke skulle vara riksvådligt, om de vanliga vapenöfningarne ett eller annat år inställdes, så behagade denne ärade representant finna detta mitt yttrande jemförligt med och innebära ungefärligen detsamma, som om man skulle säga till en lärjunge: "du får icke gå i skolan, men du skall taga din examen". Jag tror, att denna jemförelse icke håller streck, ty då våra indelte soldater — jag tror icke att jag säger för mycket — i allmänhet äro öfvade under tio års tid, kunna de väl ej anses sakna krigsbildning. Men om den värde talaren velat använda exempel, hade han icke behöft gå så långt tillbaka som han gjort för att finna ett passande sådant. Han skulle hafva funnit det i den fråga, som i dag förevarit, angående beviljande af medel för upprättande af en militär-medicinsk lärokurs. Ty likasom han sade, att den indelte soldaten måste öfvas hvarje år, fastän han redan blifvit tillräckligt öfvad, likaså sade man der

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

till den fullständigt examinerade militär-läkaren: "du skall genomgå en ny kurs, om du också ej vinner större skicklighet derigenom". Jag har icke något vidare att tillägga och vill icke längre uppehålla Kammarens tid.

Herr Åke Andersson: Jag kan icke underlåta uttrycka en tanke, som flera gånger intagit mig, den nemligen, att vid början af hvarje riksdag få vi höra, att vi stå i ett vänskapligt och godt förhållande till våra grannar, men, när framdeles under riksdagen fråga blir om krigsmateriel eller fälttjenstövningar, då komma blixtrar fram i denna Kammare, likasom åskan rullade ned öfver våra hufvuden. Jag instämmer med de flera talare, som på förmiddagen yttrade, att, för den händelse vår krigsmateriel med thy åtföljande manskap skulle vara behöfliga mot en främmande magt, då äro fälttjenstövningarne lika nödvändiga, om icke mera nödvändiga än de vanliga årliga exercismötena. Men, mine Herrar, likaså väl som det är den enskildes pligt och skyldighet att underkasta sig de lagar med thy åtföljande uppoffringar, som Regeringen och Riksdagen ålägger, lika pligtig är representationen att se icke allenast uppåt på de stora samhällslagerna utan äfven nedåt på den enskilde, jag menar i denna fråga rust- och rothållarne; ty hvilka äro de, som få göra de största uppoffringarne för dessa fältövningar? Jo, rusthållaren i främsta rummet och rothållaren till någon mindre del, rusthållaren får underkasta sig för sin häst och karl många uppoffringar. Om fälttjenstövningarne inträffa på hösten eller sensommeraren, nödgas han redan tre veckor förut intaga sin häst på foder, om än han nödgas köpa både halm och hafre, för att om möjligt förekomma att den icke skall störta under ansträngningarne, och i hvilket tillstånd får han sedan sin häst och munderingen tillbaka efter fälttjenstövningarnes slut? Jo, erfarenheten har visat, att en och annan häst blifvit oduglig, och munderingen i miserabelt skick Karlen måste han gifva hög extra betalning vid fälttjenstövningarne, ty annars skulle denne hota med att taga afsked, och, om hästen för rusthållaren går förlorad, kan han nu för tiden icke erhålla en ny sådan under 8 à 900 kr. Det är således icke, såsom en föregående talare yttrat, någon småsak alls att hålla rekrytering och remontering vid makt.

Jag tror, att representationen bör taga dessa förhållanden i betraktande. Jag väckte en motion vid sistlidne riksdag derom, att staten skulle vara skyldig att i vissa utomordentliga fall komma rusthållaren till hjälp, men Stats-Utskottet afstyrkte motionen på samma skäl som det nu afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition. Utskottet har härutinnan handlat fullkomligt konsekvent och jag yrkar bifall till dess förslag.

Herr Bågenholm: Då jag i denna fråga icke kan biträda Utskottets förslag, anhåller jag att få yttra några ord.

Kongl. Maj:t har i sin proposition meddelat upplysningar angående den utredning, Arméförvaltningen i frågan lemnat, hvilken

utredning Herr Statsrådet och Chefen för Landtförvarsdepartementet under förmiddagen äfven framhållit. Här af framgår ganska tydligt, att det nuvarande anslaget till vapenöfningar 1,335,000 kronor icke förslår till de vanliga regementsmötena och underbefälsskolorna samt de öfningar, som kaptener och majorer erhålla under generalstabens ledning, utan uppstår deri en brist till belopp, eiter hvad jag kan fatta, af 75,000 kronor. Då i planen för vapenöfningarne vidare ingå dessa fälttjenstöfningar, om hvilket här så mycket blifvit taladt, finnes således inga medel för bestridande af kostnaderna för dem, hvilka Arméförvaltningen upptagit till 350,000 kronor. I anledning af dessa behof, begärde Kongl. Maj:t vid sistlidne riksdag en förhöjning uti förevarande anslag med 420,000 kronor. Stats-Utskottet, som naturligtvis tagit del af Arméförvaltningens i detalj gående beräkningar och sett Kongl. Maj:t i år förnya sin proposition om förhöjning i anslaget med ungefärligen samma belopp, har dock afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag och detta hufvudsakligast af den anledning, att en ny arméorganisation förestode. Detta är ju icke något skäl egentligen, ty under tiden och, äfven om en ny arméorganisation under de närmaste tio åren kommer till stånd, hafva vi ju i allt fall under första tiden, innan en sådan hunnit fullständigt genomföras, vår *nuvarande* armé kvar och denna behöfver således öfvas, så att den blir så god som möjligt. I öfrigt finnes det väl icke någon här i Kam-maren, som kan finna det vara skäl att inskränka dessa detaljöfningar för regementena och underbefälet eller dessa öfningar under generalstabens ledning. Hvar och en som känner till dessa öfningar, kan icke anse det vara möjligt eller lämpligt att någon inskränkning i dem eger rum. I afseende å fälttjenstöfningarne, hvilka äro ämnade att lemna befäl och manskap en högre utbildning, kan deremot möjligen för en eller annan förhållandet ställa sig annorlunda. För min del är jag dock öfvertygad derom, att fälttjenstöfningarne äro af den allra största betydelse och att de icke böra försummas, utan hållas enligt den en gång lagda planen. Enligt denna skola de, såsom Herr Krigsministern äfven erinrat, icke oftare återkomma än hvart tredje år och det är icke synnerligt ofta. Huru mycket än regementena kunna på de vanliga mötena uppdrifva sin skicklighet, så kan man icke anse det vara något helt med öfningarne, förrän flera olika vapen sammanföras och öfvas tillsammans. Vid dessa öfningar kunna icke blott högsta befälet, som vid sådana har nästan det enda tillfället att utbilda sig, och staben förskaffa sig vana och skicklighet, utan äfven regementena komma i tillfälle att inse de särskilda vapnens fördelar och användbarhet m. m. Dessutom är ett af de viktigaste förhållanden vid en armékorps intendenturen och den erhåller just vid dessa öfningar det enda egentliga tillfället att försöka sig och vinna vana. På samma sätt förhåller det sig med läkareambulanserna.

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

Det är enligt min uppfattning nu endast fråga om att lemna Kongl. Maj:t medel i händerna att rangera öfningarne enligt den plan, som Riksdagen förut godkänt och hvilken 1872 års Riksdag ansåg vara fullkomligt riktig, och det antogs då, att Riksdagen

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

aldrig skulle underlåta att bevilja dertill erforderliga medel. Stats-Utskottet tyckes mig vilja antaga, att anslaget skulle innebära en *utvidgning* af öfningarne, då Utskottet talar om, att ökade bördor skulle uppstå för rust- och rotehållare, om anslaget beviljades. Men det är ju icke fråga om någon annan skyldighet än rust- och rotehållaren förut haft. Rustnings- och roteringsbesväret är en sak, som står, så att säga, på dagordningen, och kommer nog att framdeles rangeras, men icke kan, efter hvad jag förstår, någon ökad tunga uppkomma för rust- och rotehållaren, om detta anslag nu beviljas.

Det är förut så mycket taladt i denna fråga, att jag icke har mycket att nu tillägga, utom det att jag skulle hafva önskat att yrka, det Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af 425,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Då emellertid reservanterne inom Utskottet kommit till en beräkning af 270,000 kronor, som, enligt deras antagande, skulle vara för ändamålet tillräckligt, en beräkning hvilken jag visserligen icke kan förstå, och Första Kammaren bifallit reservanternes förslag, får jag inskränka mig till att förena mig med dem, som hos Herr Grefven och Talemannen anhållit om proposition å en förhöjning uti ifrågavarande anslag af 270,000 kronor.

Herr Toll: Jag instämmer till fullo i de talares yttranden, som förordat bifall till Kongl. Maj:ts proposition beträffande sjelfva saken, men i afseende å beloppet yrkat bifall till reservanternas förslag. Det är för mig omöjligt att fatta det logiska sammanhang, som skulle finnas deri, att Utskottet afstyrkt bifall till det begärda anslaget till arméens öfningar på den grund, att ett sådant anslag icke vore af behovet påkalladt, alldenstund vi inom kort hafva att från regeringen vänta ett nytt förslag till försvarsväsendets ordnande. Meningen kan väl icke vara att vårt försvar hädanefter skall blifva *mindre* tillfredsställande än det nu är. Jag kan sålunda icke heller inse att rust- och rotehållarne skulle komma att ytterligare betungas genom dessa öfningar, då det ju icke är meningen, att dessa skola blifva mera utsträckta än de förut varit. Det anslag, som här är begärdt, synes mig endast vara betingadt af de stegrade prisen. För öfrigt tror jag, att arméens öfningar äro af största vikt, och vi må skatta oss lyckliga så länge vi få sitta här i god ro och öfverväga huru mycket vi böra bekosta på dessa öfningar, och den tid kunde snart komma, då vi finge ångra att vi prutat för mycket på denna sak. Jag yrkar, såsom jag redan nämnt, bifall till reservanternes förslag.

Herr A. Rundbäck: Lika fullt som de två sista talarne och lika fullt som någon af de fackmän, hvilka på förmiddagen yttrade sig i frågan, inser, erkänner och behjertar jag gagnet och betydelsen för arméens duglighet af dessa fälttjenstövningar, dessa fältmanövrer, som så mycket som möjligt likna krig under fredstid; och jag försäkrar tillika att jag under vanliga förhållanden med synnerligt nöje skulle hafva afgifvit min röst för beviljande af

det anslag, som nu för sådana öfningar blifvit begärdt. Men då jag nu lika bestämdt icke är för, att gifva min röst för detta anslags beviljande, vill jag med den öppenhet, som tillhör mig, tillkännagifva detta och angifva skälen derfor.

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag (Forts.)

Kongl. Maj:t har uti sitt trontal vid denna riksdags öppnande sagt oss, att vi inom kort hafva att vänta ett nytt förslag till härordning, bygd på samma grunder som det förslag dertill, hvilket af senaste Riksdag förkastades. Af detta uttalande framgår oförtydbart, att det är höga vederbörandes afsigt att med det första afdanka och låta från skådeplatsen afträda den armé, som vi nu hafva, såsom den der numera anses hafva utspelt sin rol. Och att låta trupper, som anses hafva utspelt sina roller, som vederbörande vilja afskeda, och som en del af publiken, hvaribland till och med åtskilliga arméens officerare hjälpas åt att uthvissla, fortsätta med repetitionsöfningar till ett stycke, som de icke äro ämnade och icke anses duga till att utföra, dertill kan icke, i min tanke, finnas något skäl. Då krigsstyrelsen gör allt hvad göras kan för att få bort den armé, vi nu hafva, då förtroendet till densamma från tongifvande militära kretsar och personer under flera års tid systematiskt undergräfts och då numera en helt ny uppsatt armé af kolportörer öfver hela landet gör allt sitt till för att bekämpa denna armés värde samt kasta åtlöje öfver och väcka missaktning för densamma hos nationen, vore det, såsom mig synes, i högsta grad onaturligt, om vi till krigsstyrelsens förfogande bortgäfvit bortåt en half million kronor, för att den skulle få roa sig med dessa "stelbenta gubbar, som endast duga till att sätta potatis" på sina föraktade torplägenheter, såsom det nu för tiden heter. Ett sådant tillvägagående vore ungefärligen detsamma som det, hvilket brukades hos de hedniska folken, då de bekransade sina offer och låto dem dansa, innan de offerades.

Men, säger man, det är befälet, som skall öfvas. Javal. Jag inser fullkomligt betydelsen af dessa öfningar för detta befäl. Men på samma gång som man framhåller öfningarnes vigt för befälet, så vill jag å andra sidan hemställa, huruvida dessa öfningar kunna blifva synnerligen tillfredsställande och gifva ett verkligt godt resultat, då de skola anställas med trupper, som anses odugliga. En högt aktad talare och fackman på stockholmsbanken yttrade på förmiddagen, att det under freden vore nödvändigt att lära känna, huru mycket soldaten kan uthärda, huru långt han under viss tidrymd kan marschera och huru stora ansträngningar han kan fördraga. Deruti hade han fullkomligt rätt. Men jag frågar, hurudant resultatet skall blifva, om befälhafvaren har att röra sig med en trupp, som förmenas bestå af gamla stelbenta gubbar, och om icke den kännedom och erfarenhet, som deraf vinnes, endast blir en half sanning. Men en half sanning är detsamma som en hel lögn. För öfrigt ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att, om regeringen får sin plan fram och sin vilja igenom, så är meningen icke allenast att truppen skall afskedas, utan jemväl, att hela underbefälsstammen skall bort och ersättas af unge värnepligtige. Vilja herrarne hafva något ytter-

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

ligare bevis härför än mitt ord, så behagade herrarne läsa sista årets stat för underbefälet. Ty med de usla löner, som deri äro fastställda, är det absolut omöjligt, att denna tjenstebana kan blifva något lefvebröd, utan är endast afsedd för unga värnepligtige, hvilka några år qvarstanna. Följaktligen skulle dessa öfningar komma att blifva gagnlösa äfven för underbefälet, om regeringen får sin vilja fram. Återstår således endast och allenast det högre befälet, officerskorpsen. Men eftersom truppen skall bestå af gamla och utlevade gubbar, så föreställer jag mig, att äfven ibland officerskorpsen en del skall vara öfverårig och pensionsmässig. Och i fall så är förhållandet och det förslag till armébefälets pensionering, som nyligen blifvit framlagdt, vinner framgång, så förmodar jag, att dessa äldre pensionsmässige officerare snart taga afsked, hvarföre fälttjenstöfningarne icke heller för dem komma att medföra något gagn.

På grund af hvad jag sålunda anført, synes det mig högst rimligt, att vi besparade detta anslag för innevarande år och möjligen äfven för nästa år, samt att vi lade ihop dessa summor för att användas, då vi få en armé, som vi verkligen veta vara afsedd till vårt lands framtida försvar, vare sig det blir den gamla eller en värnepligtsarmé. Och om vi få en värnepligtsarmé, så torde det för de ynglingar, hvilka tillbragt sin tid i folkhögskolekasernerna, blifva ganska godt att efter sina själsansträngande studier få lufta litet på sig, och penningarne torde då vara goda att hafva. Sak samma, om vi äro riktigt säkra på att få behålla indelta arméen.

Hvad för öfrigt beträffar det andra skäl, som Utskottet anført för sitt afstyrkande, att nemligen bördan för rust- och rotehållarne blefve ökad i samma mån som man toge soldatens tid i anspråk för öfningar, så har här visserligen från flera håll yttrats, att det icke vore fråga om ökade öfningar. Jo, mine herrar, det är det dock. Vi hafva nu på ett eller ett par år icke haft höstmanövrer och förhållandena blifva desamma äfven nästa år, om vi vägra anslaget; och för rust- och rotehållarne är väl detta icke så alldeles utan betydelse. De drabbas först och främst direkt af en ökad tunga derigenom att, medan soldaten är utkommen derad, måste de sjelfve bruka hans torp och den rote, som tillika släpper till häst och mundering, förlorar utan tvifvel härför. De förlora äfven indirekt derigenom, att i samma mån soldatens arbete i tjensten ökas, utan att hans lön derjemte höjes, blir det också svårare att skaffa rekryter och legan för soldaten stegras.

Nu har under senare tider klagats mycket öfver, att rust- och rotehållarnes tunga vore stor samt behöfde lindring och med hvarje år hafva dessa klagomål vunnit mera i befogenhet genom ökad tryck. Äfven för mig, som visserligen icke personligen är alls berörd af denna tunga, men som är mycket intresserad att indelningsverket icke må *pinas ihjel*, — äfven för mig är det af stor vikt, att man icke ökar bördorna i förevarande afseende, utan snarare lindrar dem. Ty det kan hända, mine herrar, — det kan hända att den tid kommer, då vi få gå tillbaka till utgångspunkten

och möjligen stödja vårt försvar på nationel grund, och då vore det godt, att icke hafva rifvit ned och pinat ihjäl allt det bestående, innan vi ännu fått något nytt i stället.

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag. (Forts.)

På grund häraf yrkar jag med mycket nöje afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del och bifall till Utskottets hemställan.

Herrar *Pehr Nilsson* i Vittjerf, *Sven Håkansson* och *Smedberg* förenade sig med Herr A. Rundbäck.

Herr Adlersparre: Jag begärde ordet i afsigt att instämma med de herrar, hvilka, med afslag å den föredragna punkten af Stats-Utskottets föreliggande utlåtande, yrkat bifall till den reservation, hvori tillstyrkts en förhöjning uti ifrågavarande anslag med 270,000 kronor. Den siste ärade talarens *dans* med indelningsverket har ytterligare styrkt mig i denna min afsigt. Är indelta armén verkligen så dålig, som han målat ut den, — ja, då äro öfningar af nöden i högre grad än jag kunnat tänka mig; ty det vi *hafva* måste alltid öfvas, men i synnerhet då det är i så dåligt skick, att vi äro nära nog försvarslöse, enligt hans skildring. Den nämnde talaren har för sin åsigt att vägra det ifrågavarande anslaget anfört många skäl och de bästa, han å sin sida kunnat finna. Jag ber att i korthet få anföra mina motskäl.

Det gäller här icke någon utsträckning af öfningarne, utan om de skola inskränkas eller ej; ty den begärda förhöjningen motsvarar endast de senare årens prisstegring å proviant- och fourageartiklar och afser endast att bibehålla öfningarne vid den omfattning, de förut haft. Det är derjemte förhållandet, att, om detta anslag vägras, så kunna arméens officerare icke såsom förra år skett deltaga uti generalstabsofficerarnes praktiska öfningar, liksom icke heller dessa för så väl officerarne som gemenskapen så viktiga fälttjänstöfningar kunna ega rum; — och allt detta, oakadt, såsom Herr Chefen för Landtförsvars-departementet på förmiddagen yttrade, att 1872 års Riksdag förklarar, det dessa öfningar voro af högsta vigt.

När nu så är förhållandet, synes mig som om en vägran till det ifrågasatta anslaget skulle gifva anledning till ett befogadt klander mot denna Kammare, hvilket åtminstone för min del skulle kännas förödmjukande. Man må säga hvad man vill, men att på samma gång man med de bjertaste färger utmålar vår nuvarande armés svaghet och brister, talar om den värfvade arméens många vakanser och framhåller den indelte soldatens brist på militäriske duglighet, att samtidigt härmed vilja inskränka öfningsanslaget och sålunda i stället för att förbättra, förvärra det onda, det kan icke på några vilkor försvaras, och för min del vill jag icke deltaga i ett sådant förfarande. Här i landet förefinnas nu inga sådana förhållanden hvarken af missvext eller af någon tryckt penningställning, som berättiga en sådan anslagsvägran. Det ofta under diskussionen använda argumentet, att den inom kort emot sedda nya härordningens införande skulle berättiga oss att nu afslå ifrågavarande anslag, kan jag icke heller anse såsom ett

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

tillräckligt skäl, ty denna nya härordning, mine herrar, är ännu en fogel, som flyger i vilda skogen. Om också indelningsverket skall "afdankas", för att använda det eleganta talesätt den föregående talaren begagnat, så lärer väl äfven i sådan händelse återstå befälet, och detta befäl — från generalen till den nyss från krigsskolan utexaminerade underlöjtnanten — är i behof af all den öfning det kan erhålla. Utskottet har anfört äfven andra skäl, men de äro enligt min åsigt, alla af den svaga beskaffenhet, att jag anser mig icke behöfva upptaga dem till skärskådande.

En annan ledamot af denna Kammare, som äfven har sin plats här midt emot mig, framhöll, att utgifterna för fjerde hufvudtiteln under de sista 10 åren oupphörligt stegrats, men han omnämnde *icke*, att den allmänna välmågan och statens inkomster samtidigt också väsentligen ökas. Utgifterna för försvarsverket äro icke att anse på annat sätt än såsom en assuransafgift, och då är ju helt naturligt att i samma mån egendomens värde stiger, böra äfven premierna ökas.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall i denna fråga ställa mig på samma ståndpunkt, som jag alltid tillföre innehaft, och som jag äfven i Utskottet hyllat. Jag anser, att det icke är välbetänkt af Riksdagen att onödigt kasta bort penningar på en institution, som redan är utdömd icke allenast af Kongl. Maj:t, utan jemväl af Kongl. Maj:ts regering, och Riksdagen, samt af svenska folket i allmänhet. Jag kan icke tänka mig något större slöseri än att uppoffra så stora summor som här begärts på ett verk, som redan så bokstafigen fått sin dom. Man må säga, hvad man vill om vår indelta armé, så tror jag, att det är omöjligt för svenska folket att med densamma, så länge den är byggd på sådana grunder, huru mycket man än vill öfva den, kan försvara sig, och det är derfore, jag icke vill med min röst bidra till att lappa på ett verk, som icke förtjenar att lappas på.

Det är en egendomlig företeelse i denna Kammare vid detta tillfälle; det är icke så sällan det förekommer ganska viktiga och stora frågor, hvilka väckas af enskilda representanter och som denna Kammares majoritet lifligt önskar att få lösta. Det förhåller sig då med dessa frågor på samma sätt som med den nu föreliggande frågan, att Riksdagen har i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalat sin önskan att få dem utredda och lösta vid en kommande riksdag. Hvad svarar man då dessa? Jo, man svarar: Kongl. Maj:t har tagit saken om hand, och det kan icke dröja länge, förrän frågan kommer att lösas, och det kan således ej vara klokt för Riksdagen att gå Kongl. Maj:t i förväg. Är det nu större skäl att gå in på det föreliggande förslaget, när ändock hufvudfrågans lösning är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, och vi hafva den förhoppning att få förslag derom framlagdt för Riksdagen redan nästa år. Jag tror, att lika viktiga förslag finnas, hvilka blifvit väckta af enskilda motionärer, och på hvilka de med oss olika tänkande i frågorna svarat motsatsen mot hvad de nu vilja svara på dem.

Jag kan icke heller alldeles dela de åsigter, som här blifvit uttalade, att den ökade börda, som här är i fråga, skulle komma att drabba endast rust- och rotehållare. Nej, mine herrar! Det är andra, som här tryckas af dessa bördor lika mycket om ej mer än rust- och rotehållare; de medborgare, som draga dem i första rummet, äro soldaterna, som genom de ökade öfningarne, få sig ålagt ett ökadtt arbete, hvarföre de icke hvarken af rust- och rotehållarne eller af staten erhålla någon ersättning. Jag föreställer mig, att detta är bekant för chefen för krigsväsendet, och jag tror, att det äfven är bekant för de fleste talare, som yttrat sig för bifall till detta öfningsanslag, att den indelte soldaten icke är fri från sin krigstjänst när han vill blifva det, ty han har ett kontrakt, som förbjuder honom att lemna densamma förrän han är oduglig till att fullgöra den, så vida han ej af sin rust- eller rotehållare erhållit sitt afsked. Om man således ökar öfningarne för det indelta manskapet, hvarigenom äfven en ökad börda på rust- och rotehållare till någon del faller, så kan man dock icke begära, att desse senare jemväl skola öka lönen för den indelte soldaten; och hvad blir följden? Jo, soldaten får nöja sig med den en gång betingade lönen så länge han duger till tjänstgöring, och deraf ser man, att en stor del af den börda, som man tror sig hafva riktat uteslutande mot rust- och rotehållarne, faller äfven på den indelte soldaten. Jag för min del tror derföre, att om man nödvändigt vill hafva dessa öfningar utsträckta, man i detta fall bör tillvägagå med samma rättvisa som emot statens tjänstemän i alla andra fall. Om statens embets- och tjänstemän få ökad tjänstgöring eller ökadtt arbete, så framkommer man genast och säger: vi hafva större anspråk på dem; deras arbete är ökadtt; derföre skola de hafva större lön. Men man har aktat sig visligen för att komma fram med något förslag om att gifva en behöflig och välförtjent ökning åt dem, som beklåda en af statens viktigaste tjänster, och som i farans stund äro i främsta rummet skyldige att klåda blodig skjorta för fäderneslandet. Man har väl aktat sig för att gifva en behöflig och rättvis lönetillökning för det mödosamma arbete, som dessa skulle komma att få nedlägga på de föreslagna ökade öfningarne, hvilka man afser skola bilda dem till dugliga fosterlandsförsvarare. Vill man således öka bördan för våra soldater, bör man ock öka lönen för dem; hvem skall då göra det? Ingen kan väl ålägga rust- och rotehållarne att mot sin vilja öka lönen, så länge soldaten är duglig till tjänstgöring, och han således endast har att rätta sig efter det med honom upprättade kontraktet.

Man har också sagt, att man bör genom dessa öfningar göra det möjligt för befålet vid den indelta arméen att öfva sig och derigenom bereda det tillfälle att göra skäl för de löner, som Riksdagen så frikostigt beviljat. Ja, mine herrar! Det vill jag vara med om, men jag vill icke vara med om att bereda dem dessa förmåner på den enskildes bekostnad, och aldrig minst då det indelta manskapet derigenom skulle få sig ålagda ganska känbara uppoffringar utan ersättning. Vill *staten* nedlägga kostnader på

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

Ang. förhöjning i indelta arméens öfningsanslag.
(Forts.)

dessa öfningar, så må den göra det, men då utan att någon enskild derigenom lider. Detta kan icke ske förr, än svenska folket fått en armé, bygd på andra rimliga grunder, och bör ej ega rum förr än sådana öfningar kunna bereda arméen tillfälle att i farans stunder kunna försvara vårt fädernesland. *Då*, mine herrar, är det tid att bevilja sådana anslag, som nu äro i fråga, men dessförinnan icke. När Sveriges inbyggare få en armé, till hvilken de med tillit och förtröstan som försvarare kunna se upp, skola de säkerligen icke heller neka sådana anslag till sådana öfningar, som för densamma äro nödvändiga.

Man har talat om, att det är ingen förökad tjenstgöring, som är i fråga, utan endast den gamla tjenstgöringstiden, som man fordrar anslag till att fortfarande fullgöra. Vi veta alla huru detta anslag kom till för några riksdagar sedan. Det beviljades, som herrarne minnas, endast till fyllande af ett tillfälligt behof. Vid den tiden kunde anslagsfordringarne med mera skäl än nu försvaras, emedan man då icke hade den förhoppning, som man nu har, att lösa försvarsfrågan; då var det måhända *något* skäl att öka indelta arméens öfningar, ty då var icke domen fäld öfver indelningsverket, men sedan den tiden *är* domen deröfver blifven fäld, och derföre tror jag icke, att samma skäl gälla nu som då, för de ifrågakvarande öfningarnes fortsättande.

Jag har dessutom nu blifvit ytterligare förvissad om att jag fortfarande bör ställa mig på samma ståndpunkt i denna fråga som förr, då en och annan af de talare, hvilka ifrå för bifall till reservanternes förslag, synnerligast en, har förklarat, att han icke begrep, hvarifrån beräkningen af det ifrågasatta anslaget 270,000 kronor kommit, och hvad man skulle kunna uträtta dermed. Om *han* icke begriper detta -- och han är dock en fackman -- så tror jag att för oss, som stå helt och hållet utom facket, häruti ligger ett ytterligare skäl att uttala förkastelsesdomen öfver detta anslag.

Som emellertid flera talare äro anmälde, vill jag icke längre upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lind: Jag har endast begärt ordet för att tillkännagifva för Kammararen, på hvilka grunder jag i denna fråga kommer att rösta för Utskottets förslag, och detta är beroende på det minne af sådana öfningar, som vi i Bohuslän ännu hafva.

Jag tror icke, att det är obekant för herrarne att för omkring 20 år sedan utkommenderades Bohusläns regemente på en sådan fälttjenstöfning eller, såsom jag med andra ord vill kalla den, på ett sådant lustläger, hvarom här är fråga. Det marscherade då under sträng hetta på svåra, dammiga vägar och följdén blef, att soldaterna störtade hoptals och blefvo liggande i dikena, derifrån de upptogos såsom döde, och hvilken upprättelse fick väl rotehållaren för alla de kostnader och allt det besvär, som honom härigenom tillskyndades?

Jag hade föreställt mig och detta har äfven bekräftats af ett yttrande från en ädel och framstående man inom denna Kam-

mare, hvilken äfven, såsom mycket krigsutbildad, noga känner förhållandena, att, om rotehållaren genom sådana gemensamma fälttjenstöfningar förorsakats några kostnader, så skulle han därför af regeringen undfå ersättning, om hans anspråk pröfvades billiga, men på de framställningar om upprättelse, som då från Bohuslän gjordes, fingo vi, så vidt jag vet, aldrig något svar, oakadt klagomål anfördes från flere personer såväl inom som utom regementet.

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

Ett annat senare lustläger hafva vi ännu uti friskt minne, nemligen det för två år sedan uti Vestergötland, der manskapet också öfver höfvan ansträngdes, och hvad blef väl följden häraf? Jo, att många af karlarne rymde, hvarföre rotehållarne måste gifva ut hundratals kronor för att anskaffa nya soldater.

För öfrigt ber jag att få säga, att jag tycker dessa penningar, hvarom här nu är fråga, bättre kunde användas, än att de skola kastas bort på ett lustläger, så mycket mera som vi med stora steg nalkas den tid, då vi skola erhålla en helt och hållet ny arméorganisation.

Jag kan således icke annat än på det varmaste instämma i hvad Herrar Jöns Rundbäck och Åke Andersson yttrat samt anhallar på det ifrigaste, att Utskottets förslag måtte godkännas.

Herr Werner Ericson: Halft med sorg och halft med förakt har mitt föregående yttrande här i Kammarren upptagits. Man har icke kunnat hålla sig, utan åtminstone fyra särskilda talare hafva uppträdt och svarat derpå. Jag skall bedja att först få bemöta den siste af dessa, nemligen Herr Carl Ifvarsson, emedan hans anförande var synnerligen säreget. Han yttrade, att då man nu godkänt de fem af hufvudtitlarne och sett att å dessa inga besparingar kunde göras, samt å den åttonde och nionde antagligen icke heller några egentliga nedsättningar kunde ske, så skulle man nu slutligen, då man hunnit till den fjerde och sedermera på den femte, dermed göra ett försök. Detta är verkligen ett mycket godt, för att icke säga det enda skälet att, för att skaffa sig gillande af Kammarrens ledamöter, passa på och säga, att, då Utskottet förut frikostigt beviljat anslag, vi nu skola taga oss ersättning därför på denna och följande hufvudtitel. Derefter förklarade han, att, om herrarne beviljat detta anslag, måste också rust- och rotehållarne tilldelas särskild extra godtgörelse till ungefärligen motsvarande belopp. Sedermera virade han åt sig den medborgerliga kronan af den lager, jag räckt honom. Hvad åter angår Herr Jöns Rundbäcks yttrande, hvari han till en viss grad vann understöd af Herr Grefve Björnstjerna — jag gratulerar honom till bundsförvandten — var han den gången icke särdeles lycklig, då han slutade med att tillkännagifva, att, sedan Riksdagen nu gifvit befälet så goda löner, borde man äfven låta dem få något att göra, hvilket, såväl som mycket annat, synes mig förråda en viss oreda i tankegången hos denne talare. Hvad talarren på kalmarbänken beträffar, har jag i detta hänseende hyst

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

vissa tvifvel och jag beklagar, att dessa numera efter hans senaste anförande försvunnit. Båda hafva med en märkvärdig öfverensstämmelse här sagt, att betydliga förhöjningar i detta anslag blifvit under senare åren beviljade, under det att jag sagt motsatsen — och Herr Jöns Rundbäck uppläste härvid just samma yttrande af arméförvaltningen, som jag förut anförde. Der säger arméförvaltningen, att de förökade anslagen afsett ingalunda utsträckning af vapenöfningarne, utan äro en följd af senare årens stegrade pris, hvadan någon förhöjning i anslagsbeloppet i verkligheten ej egt rum. Således hade jag rätt i mitt yttrande.

Vidare har Herr Jöns Rundbäck sagt, att jag beklagat mig öfver att här icke lemnas tillräckliga anslag utan säger, att här göres ingenting, hvilket yttrande går ut öfver land och rike. Ingenting ditåt har jag sagt. Herr Key yttrade ungefär detsamma, eller att jag gjorde anmärkningar mot majoriteten och beskyldde den för allt möjligt. Jag har sagt raka motsatsen. Jag började med att säga, att ingen kan med fog påstå, att icke här med frikostig hand utdelats anslag och jag kan icke underlåta att finna detta sätt att argumentera högst besynnerligt.

Beträffande Herr Jöns Rundbäcks påstående, att jag i mitt yttrande gått *utom* saken, fäste jag mig endast vid Stats-Utskottets motivering i föreliggande utlåtande. Denna argumentation kan tydligen icke afse, att staten icke skulle hafva råd till en sådan uppoffring, lika litet som att detta anslag i Utskottets tanke är ändamålslost och obehöfligt. Detta har ock länge varit erkändt af Riksdagen. Således förefinnes icke här Stats-Utskottets vanligen använda skäl, sparsamhet.

Såsom ett ytterligare skäl att icke förhöja ifrågavarande anslag har af Utskottet anförts de ökade besvär, som derigenom skulle drabba rust- och rotehållare, hvilket skäl jag dock ej tillmäter någon vikt, alltför väl inseende att meningen blott är att förebygga anslagens höjande och derigenom framtvunga ett arméorganisationsförslag, hvilket dock med säkerhet kan antagas icke vid nästa riksdag kunna framläggas, såsom man ansett Kongl. Maj:ts trontal till denna Riksdag innebära. Mitt yttrande, att man egentligen icke åsyftar annat än att genom nuvarande arméorganisationens undergräfvande framtvunga ett nytt förslag till försvarsväsendets ordnande, synes mig sålunda fullkomligt berättigadt, och jag har derföre icke stillatigande kunnat afhöra dessa skenheliga fraser.

Herr von Geyer: Det har en gång glädt mig mycket då jag erfor, att representationen ingått på Kongl. Maj:ts förslag att bevilja en allmän och välbehöflig lönereglering för armén, men man kan verkligen ej värja sig från intrycket af en viss betänksamhet, då man finner, att representationen gifver ett så betydligt belopp för arméns lönereglering och sedermera nekar ett anslag, hvilket afser att få denna befälsstam vederbörligen öfvad. Detta förfarande påminner mig lifligt den diskurs, som förekommer i den bekanta komedien af Holberg, der Kilian samtalar med en man

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

från Troja och frågar honom: "huru är det i Troja med arbetet och arbetslönerna" samt härå får till svar: "i Troja hafva vi 8 skilling i timmen för det vi sofva". Jag vet också med säkerhet, att indelta armén, som tacksamt erkänner den huldhet, hvarmed den af Riksdagen omfattats med hänsyn till vilkoren för dess ekonomiska existens, med smärta skulle erfara, att den derefter skall reduceras till en sådan passivitet, att dess öfningar blifva obetydliga eller snart sagt inga. Och detta är något, som drabbar ej allenast generalitetet utan hela armén alla grader igenom. Kommer då dertill frågan om pensioneringen, uppstår det märkliga förhållandet, att man beviljar löner och pensioner åt embets- och och tjänstemän, hvilka man förvägrar den apparat af öfning, som oundgängligen erfordras, om de skola förblifva vuxna sitt kall.

Emot beviljande af detta anslag har man invändt, att det skulle föranleda en ytterligare tunga för rust- och rotehållarne. Men enligt min tanke hör denna fråga icke hit, ty så länge indelningsverket existerar, måste öfningarne utgå under den form, som här finnes omförmäld. Ingen kan lifligare än jag önska, att den tid snart måtte komma, då indelningsverket icke mera finnes till, och jag torde få antaga, att Kammaren genom mina föregående yttranden och förslag känner, att jag länge hyst denna mening. Till dess den tiden kommer, kan jag likväl ej finna lämpligt, att frågan om rust- och rotehållarnes mer eller mindre angenäma ställning till dessa vapenöfningar hänföres till och lägges till grund för den deraf aldeles oberoende hufvudfrågan, som här är, huruvida den indelta armén, så länge den finnes, skall erhålla för dess tjänstbarhet nödig öfning eller icke.

Jag kan fördenskull icke annat än uppmana denna Kammare att biträda åtminstone reservanternes åsigt om beviljande af ett anslag af 270,000 kronor för indelta arméns vapenöfningar.

Herr Rydin: Sedan jag begärde ordet, hafva flere talare yttrat sig i ämnet, hvarföre jag kan fatta mig helt kort. Det var egentligen en talare från Kronobergs län, som uppkallade mig genom sitt anförande, hvilket slutade med den antydning, att utvecklingen af vårt försvarsväsende skulle leda derhän, att vi skulle komma till samma punkt, på hvilken vi nu befinna oss, eller till indelningsverkets bibehållande. På grund af denna framtidstanke ansåg han derföre, att vi borde afslå hvarje begäran om anslag för arméns vapenöfningar. Detta anförande karakteriserar sig helt och hållet sjelf och blef dessutom af föregående talare karakterisadt.

Hvad sjelfva saken beträffar, skulle jag vilja tillstyrka afslag å alla anslag för arméns vapenöfningar och för resten å hela budgeten vid denna riksdag, om det antagande, hvarifrån Utskottet i sitt ifrågavarande betänkande utgår, kunde blifva en verklighet; det vill säga jag skulle vilja afslå hvarje begäran om anslag, om dermed vunnes, att arméorganisationsfrågan komme bort från dagordningen. Kunde vi vid nästa riksdag få emotse ett antagligt sådant förslag, skulle jag derför icke alls draga i betänkande

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

att afslå ifrågavarande anslag. Men jag frågar, hvem kan väl under nuvarande förhållanden hysa den förtröstan eller tron, att vi, då meningarne om vårt försvars ordnande för närvarande äro så delade, skulle under nästkommande riksdag kunna förena oss om ett arméorganisationsförslag?

Visserligen är den svenska nationen känd för att vara "en trög nation full af hetsigheter", som ett, tu, tre kan fatta ett raskt beslut. Detta har den visat flera gånger, såsom till exempel åren 1809 och 1866. Och det kan möjligtvis vara att hoppas, att försvarsfrågan kommer att lösas till följd af en sådan hastig entusiasm. Det är dock farligt att allt för mycket lita på känslöstämningar, men det är ännu farligare att på dem bygga något beslut. Jag anser det derföre vara af vigt att vid bedömandet af denna fråga afhandla henne sådan hon är, och således måste man helt och hållet stryka bort det af Utskottet förut åberopade skälet till dess afstyrkande hemställan, nemligen att frågan om en ny härordning "stode på dagordningen". Ty vare sig detta är fallet eller icke, äro ändock ifrågavarande öfningar nödvändiga och derföre måste man äfven lemna för ändamålet erforderligt anslag. När nu *detta* skäl förfallit, har Utskottet icke något annat egentligt skäl att stödja sig vid utom det allmänna skälet, att den minskning i statsinkomsterna, som på sista tiden visat sig, borde mana till försigtighet vid utgifternas bestämmande. Men då Kongl. Maj:ts uti den till Riksdagen aflättna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof förklarar, att inkomsterna enligt den uppgjorda beräkningen, hvilken redan blifvit af Riksdagen godkänd, skulle medgifva den utgift, som blefve en följd af ifrågavarande anslags beviljande, kan icke heller detta argument vara af synnerlig betydelse. Lika litet är talet om den ökade tungan af indelningsverket, som skulle uppkomma i samma mån man utsträckte arméns öfningar, förtjent att man deråt gifver sådan vigt, att det skulle föranleda vägran af ett så nödvändigt anslag, som det till öfningarne. Hvarje uppskof är detsamma som ett *nej*. Vid förra riksdagen afslogs Kongl. Maj:ts framställning, och om densamma jemväl nu ogillas, frågar jag Eder, mine herrar, om det är tänkbart, att härnäst sammanträdande Riksdag skall bevilja anslag för ifrågavarande ändamål. Jag tror det icke. Genom detta långa uppskof blir det moment, som under närvarande förhållanden just är det allra viktigaste, nemligen befälets, intendenturens och fälttränens öfningar, helt och hållet åsidosatt.

Om vi betrakta vår nuvarande ställning i försvarsfrågan, så är det konstateradt — på sätt talaren från Kalmar län utvecklat — att vi under de senaste 10 åren gått framåt i organiserandet af vårt försvar, än genom en än genom en annan förberedande åtgärd. Och då detta är klart, måste vi äfven nu bestämma oss för att taga det steg, som för det närvarande kan tagas. Ty den som ej går framåt, han går tillbaka. Och hvad vi nu kunna göra, det är att anslå medel till truppernas öfningar.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag bifall till reservanternes förslag.

Herr Fredenberg: Jag skulle icke återigen hafva begärt ordet, om icke en talare på förmiddagen missuppfattat hvad jag då yttrade angående den medborgerliga och den militära pligten. Jag tror likväl, att den tid nu är kommen, då den åsigten allt mer och mer gör sig gällande, att det är en stor medborgerlig pligt att värna sitt fosterland. Och jag tror derföre, att den missuppfattning, som i detta afseende ännu förefinnes, skall allt mer och mer försvinna.

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

Jag skulle helst önska bifall till Kongl. Maj:ts förslag i oförändradt skick. Men då de talare, som yttrat sig till förmån för öfningarne, instämt med reservanterne, hvilka föreslagit anslagets nedsättning till 270,000 kronor vill jag, för att förekomma röstsplittring, förena mig i deras yrkande om bifall till det senare förslaget.

Herr J ö n s P e h r s s o n: Det är alldeles omöjligt att diskutera en fråga utan att blifva utsatt för personliga tillvitelser. Jag vill ingalunda medgifva riktigheten af den ärade representantens från Uddevalla, hvilken tyckes vara öfvertygande uti allt hvad han säger, påstående, att alla, som icke vilja bifalla reservanternes från Första Kammaren förslag, icke heller vilja göra något för försvarets ordnande. Nej, min käre herr kapten! Om ett sådant yttrande afgifvits under den tid herr kaptenen stod kvar i tjensten, skulle vi bönder endast hafva svarat: Gud bevare herr kapten! Ty det förvånar mig ingalunda, att en hög, i tienst varande officer på dragande kall och embetets vägnar försvarar regeringens förslag. Det är ju hans skyldighet att göra det. Men att en stadsrepresentant, som nu ej längre är militär, vill emot olika tänkande utslunga sådana beskyllningar, som dem vi i dag fått höra, det anser jag vara högst besynnerligt. Jag inskränker mig dock till att om dem fälla det omdömet, att de voro af den beskaffenhet, att de prisa sin egen upphofsman.

Jag vill nu öfvergå till sjelfva saken. Vi veta nemligen, att en minskning i statsinkomsterna uppkommit, hvarföre det bör vara af vigt att nedsätta alla anslag, som kunna nedsättas. Också är förhållandet med detta anslag, som icke behöfver ökas. Jag tror icke att någon människa med sundt förnuft kan påstå att det är nödvändigt, att en soldat, som varit approberad i omkring 10 å 15 år, skall hvarje år behöfva deltaga i regementsmötet. Hvad hindrar derföre Regeringen att för beredande af medel till fälttjenstöfningars hållande inställa ett eller annat regementsmöte. Vi veta, att Regeringen redan en gång af tvungna orsaker inställt dessa möten med skånska dragonerna och skånska husarerna, och jag har ej hört uppgifvas, att trupperna häraf försämrats. Man kan åtminstone befria det äldre manskapet från att bevista regementsmötet, och på det sättet skall man genom häraf uppkommande besparing kunna erhålla en för fälttjenstöfningarne tillräcklig summa. Jag upprepar det ännu en gång, att jag anser dessa öfningar vara både nyttiga och praktiskt ordnade men dock ej böra återkomma hvarje år. Men så länge försvarsfrågan ännu står på den punkt, der den

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

nu står, är det icke skäl att förhöja öfningsanslaget. Jag bedyrar likväl den värde representanten från Uddevalla, att jag, derest man ville bifalla min under mom. c i denna punkt anmärkta motion, icke skulle vara emot att för det ändamål, hvarom är fråga, bevilja en half million eller så. Då finge den ärade representanten se, att bönderna ej voro så rädda om pengarne.

För att emellertid icke förlänga diskussionen, hvilken jag hoppas snart måtte vara fulländad, inskränker jag mig nu till att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Jag hade ej ämnat att ånyo begära ordet i denna fråga, helst diskussionen redan dragit långt ut på tiden, men då jag i dag på morgonen affärdade *den store mannens lille son* med att ej till besvarande upptaga de förmåelser mot mig, hvarmed han beledsagade sitt anförande, trodde jag icke att han ånyo skulle upprepa sitt påstående, att någon förhöjning uti detta anslag icke egt rum. Emellertid har han ändock kommit fram dermed på nytt igen och dervid uteglömdes ej heller personliga tillvitelser, vid hvilka jag dock icke vill uppehålla mig. Men jag kan försäkra, att denne morske Achilles icke skrämt mig med sina vidräkningar. Ty äfven från statsrådsbänken har man nyss hört uttalas ett medgifvande, att förhöjning i anslaget verkligen egt rum. Men icke ens en sådan uppgift är för denne representant öfvertygande. Och hvarför? Jo därför, att denne talare tilltror sig vara ett strå hvassare än till och med ett statsråd. Som bevis härför vill jag blott erinra herrarne om, hurusom, då för en kort tid sedan en annan ledamot af Kammaren under öfverläggningen i en fråga interPELLERADE herrar statsråd angående deras uppfattning af naturen af ordinarie och extra anslag, samme representant helt frankt uppsteg och sade, att interpellationen vore obehöfelig, emedan han nyss förklarar förhållandet. Häraf finner man, att han inbillar sig vara lika god om ej bättre än alla statsråden tillsammans; men detta tror jag är bra narraktigt. För att nu emellertid slita tvisten emellan mig och nämnde talare om, huruvida någon förhöjning uti nu ifrågavarande anslag på senare tiden egt rum, beder jag att för Kammaren ordagrant få uppläsa hvad om denna sak omförmäles i Kongl. Maj:ts nädiga proposition vid sistlidne riksdag. Det heter der som följer: "hurusom detta anslag väl under senast förflutna 10 år blifvit ökad från 825,000 kronor till 1,270,000 kronor, eller med 445,000 kronor, hvaraf år 1867 med nära 41,000 kronor för underbefälsskolor och skarpskytteöfningar samt 4,500 kronor för tillämpning af värfvade arméns portionsstat under vissa kommenderingar, år 1869 med omkring 40,000 kronor för underbefälsskolor, år 1871 med omkring 75,900 kronor för utsträckning af kavalleriets vapenöfningar m. m., år 1872 med 200,000 kronor för årliga *fälttjänstöfningar* med trupper af olika vapen, för infanteri-underbefälsskolans förlängning och för kavalleriets förberedande underbefälsskolor samt år 1874 med 70,000 kronor."

Allt detta går ju ut till indelta arméns och Wermlands Fältjägare-regementes vapenöfningar, och just derom handlar denna sak. Ty här är icke endast fråga om fälttjenstöfningarne utan om öfningar i allmänhet.

Jag vill sluta mitt anförande med den förklaringen, att de personliga tillvitelser, herr Werner Ericson gjort mig och andra med mig liktänkande, dem visar jag med förakt tillbaka till sitt ursprung.

Herr Axel Bergström: Ifrågavarande anslagsbelopp utgör för närvarande 1,270,000 kronor. De öfningar, hvilkas kostnader denna summa är afsedd att betäcka, sönderfalla i 3:ne stora hufvudgrupper, nemligen 1:o) vapenöfningarne på mötesplatserna, 2:o) underbefälsskolorna och 3:o) fälttjenstöfningarne. Den första gruppen innefattar: för infanteriet befäls-, rekryt-, skarpskytte- och regementsmöten samt för kavalleriet befälsmöten, exercissquadroner- och regements-möten. Den andra gruppen, eller underbefälsskolorna, inbegriper korpralskolorna och underbefälsskolorna i trängre mening, för så väl infanteriet som kavalleriet. Den tredje gruppen är slutligen fälttjenstöfningarne.

Vid bedömandet af förevarande fråga är det angeläget att framhålla, hurusom det belopp, hvartill detta anslag var upptaget i 1863 års riksstat, eller 825,000 kronor, hufvudsakligen afsåg att bekosta arméns vapenöfningar å de allmänna mötesplatserna. Deri icke inbegripna skarpskytteöfningarne, till hvilkas hållande anslag beviljades vid 1867 års riksdag. Visserligen förhåller det sig så, att anslagstiteln från och med 1864 till och med 1875 fått flera tillökade anslag, så att, på sätt jag förut nämnt, den nu uppgår till 1,270,000 kronor. Men dessa tillökningar hafva betingats deraf, att nya öfningar tillkommit, för hvilka det varit nödvändigt att anvisa medel. Det är således på fullt giltiga skäl, som en föregående talare, hvilken i frågan står på samma ståndpunkt som jag, förklarar, att detta anslag under de senast förflutna 13 åren blifvit förhöjdt i ändamål, att beloppet 825,000 kronor måste bringas i öfverensstämmelse med de under senare åren småningom stegrade prisen å sådana lifsförnödenheter, som tillhöra indelta arméns mötesbehof. Kostnadssumman för arméns vanliga möten, deri inbegripna skjutöfningarne vid infanteriet, blefvo för år 1875 beräknade till 1,200,000 och för innevarande år, enligt hvad herr Statsrådet och Chefen för landtförsvaret upplyst, till 1,144,000 kronor. Hvad som återstår förslår ju alldeles icke till bestående af underbefälsskolor och gemensamma fälttjenstöfningar.

För min del kan jag ej finna annat än att man bör fasthålla den plan för dessa öfningar, som en gång blifvit af Riksdagen gillad. Gör man icke det och rättar man icke anslagssiffrans storlek efter de stegrade varuprisen eller, om man så vill, efter penningens sjunkande värde, nedsätter man i sjelfva verket anslaget och tvingar regeringen att inskränka öfningarne under den gräns, som blifvit fastställd.

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

Lika varmt som någon i denna Kammare önskar jag, att försvarsfrågan måtte blifva löst, och hoppas, att denna lösning må ske på värnpligtens grund, men ännu är dock ovisst, när detta kan komma att inträffa. I afbidan derpå vill jag icke medverka till att göra det försvarsverk vi hafva odugligt eller mindre verkamt än det är. I hvarje fall är det icke lämpligt att kasta hån öfver vår indelta armé. Den har varit och är svenska folket kår, och dess officerare hafva varit och äro goda medborgare, hvilka, frie från den militäriska junkerism, som utmärker officerarne i månget annat land, tagit verksam del i folkets utvecklingsarbete. Just derföre, att jag icke vill, att denna armé skall desorganiseras förr än vi fått något nytt, som kan ersätta densamma, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Werner Ericson: Jag har begärt ordet endast för att med några ord replikera Herrar Jöns Persson och Jöns Rundbäck. Den förre yttrade, att jag i förmiddags skulle hafva mot honom framkastat den orättvisa beskyllningen, att han ville göra alldeles ingenting i afseende å försvarsverkets ordnande. Att så dock icke är förhållandet, är jag nödgad att medgifva, då han ju till och med nu i ämnet väckt motion, och jag ber honom derföre icke så ordagrant uppfatta mitt yttrande, som egentligen afsåg, att Herrar Jöns Persson och Carl Ifvarsson, så vidt man af deras föregående yttranden kunde döma, ej tillhörde dem, som önskade föra försvarsfrågans lösning framåt.

Hvad åter vidkommer Herr Jöns Rundbäck, har han uppläst just det yttrande i den vid sistlidet års riksdag aflättna Kongl. proposition, jag i förmiddags omnämnde; och han torde väl då icke kunna neka, hvad jag då yttrade, att det föreslagna anslagsbeloppet icke är afsedt till några nya ändamål, enär, på sätt reservanterne förmält, till följd af stegrade pris det numera torde vara omöjligt att med de anslag, hvilkas hufvudsumma för 13 år sedan bestämdes, vidmakthålla de öfningar föregående Riksdagar pröfvat erforderliga.

Hvad herr Jöns Rundbäck i öfrigt anfört anser jag, om något, icke höra till saken.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Jag har begärt ordet endast för att besvara en interpellation, som i dag på förmiddagen blifvit stäld till chefen för Landtförsvarsdepartementet af en ärad talare på stockholmsbanken. Han hemställde nemligen, huruvida jag icke skulle vilja acceptera det väckta förslaget till nedsättning i detta anslag från 425,000 till 270,000 kronor. Jag har redan förut förklaradt, att jag anser, det arméns tillfredsställande öfning verkligen fordrar ärligen återkommande fälttjenstöfningar, som fordra en förhöjning i nuvarande anslag af 425,000 kronor enligt derför uppgjorda beräkningar, men skall jag välja mellan att icke alls få några fälttjenstöfningar för armén och att åtnöjas med sådana

öfningar hvart annat år, föredrager jag naturligtvis det senare alternativet.

Ang. förhöjning i indelta arméns öfningsanslag.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå och bifall i stället till det förslag, Herrar C. Ekman, C. Beck-Friis m. fl. i sin vid utlåtandet fogade reservation afgifvit, och dels på yrkandet att Kongl. Maj:ts framställning i ämnet måtte bifallas; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits, bifall till ofvanbemälda reservanterns förslag, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 12:te punkten mom. a af utlåtandet N:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, så till vida bifallit Kongl. Maj:ts nädiga proposition, att i anslaget till indelta arméns och Wermlands fältjägarecorps vapenöfningar beviljats en förhöjning med 270,000 kronor.

Sedan röstsedlarne afgifvits och sammanräknats, befans, att 98 ledamöter röstat ja mot 66, som röstat nej; varande således Utskottets hemställan bifallen.

I mom. b hade Utskottet hemställt, att Herr *Jonas Jonassons* Om anslag till lättad af roterings- och rustningsbesväret. i Rasslebygd motion, N:o 24 — hvaruti föreslagits, att Riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag af 500,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition, för att efter de grunder, som Kongl. Maj:t egde bestämma, användas till lättad af roterings- och rustningsbesväret, intill dess en ny härordning blefve i sin helhet genomförd — icke måtte af Riksdagen bifallas.

Motionären Herr Jonas Jonasson anförde: Då jag väckte denna motion, förutsåg jag, att den invändningen deremot skulle af Stats-Utskottet göras, att, då den stora frågan angående försvarsverkets ordnande i allmänhet, så att säga, stode på dagordningen, man icke borde gå Kongl. Maj:ts förslag i förväg genom lindrande af roterings- och rustnings-besvären. Detta mitt förutseende har också vunnit bekräftelse, ty Utskottet har verkligen anført berörda omständighet såsom motiv för sitt afstyrkande utlåtande. Men Utskottet har icke på annat sätt kunnat förneka billigheten af min framställning, hvilken det tvärtom gifvit rätt-

Om anslag till lättad af roterings- och rustningsbesväret. (Forts.)

visa, då Utskottet säger: "dessutom bör det ej lemnas oanmärkt, att, i samma mån den indelta arméns öfningar utsträckas, i samma mån ökas äfven indelningsverkets börda. Öfningsanslagets höjande skulle således kunna grundlägga anspråk på godtgörelse åt rote- och rusthållare för den ökade kostnad, som genom öfningsgarnes utsträckning skulle dem tillskyndas". Ja, mine herrar, tungan af rustnings- och roterings-besväret är nu vida större än vid indelningsverkets början, och den har under de senare åren blifvit allt mer och mer tryckande, i synnerhet beträffande remonteringen, i afseende å hvilken den nu uppnått en förut icke anad höjd; ty, då t. ex. för några år sedan en duglig kavallerihäst kunde anskaffas för 300 å 400 kronor, måste man numera för en sådan betala 800 till och med 1,000 kronor. Priset på munderingen och legan för anskaffande af karl samt dennes aflöning hafva jemväl år efter år ökats. För min del hade jag sålunda trott, att det af mig föreslagna förslagsanslagets ställande till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till lättad af roterings- och rustningsbesväret verkligen hade skäl för sig, och att Utskottet således icke bort afstyrka dess beviljande. Men då nu emellertid så skett, så lärer väl för närvarande vara föga hopp att kunna bereda framgång åt saken.

Emellertid då indelningsverket blifvit allt mer och mer tryckande, då ofta återkommande fälttjenstöfningar fordras, och det är osäkert, när försvarsväsendets ordnande i allmänhet när sin slutliga lösning, föranlåtes jag yrka afslag å Utskottets betänkande i denna del och bifall till min motion.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag och derefter på Herr Jonas Jonassons yrkande; och blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Mom. c.

Om anslag för påbörjande af öfvergången till en ny härordning.

Herr Jöns Pehrsson hade i sin motion, N:o 156, föreslagit, att "Riksdagen måtte besluta och hos Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse anmäla sitt beslut vara:

1:o, att på statens bekostnad anskaffas och underhålles en stående armé af befäl, specialvapen och behöfligt infanteri, till sådan nummerstyrka, som erfordras för krigstjenstgöringen under fredstid i fästningar och garnisonsorter samt beväringmanskapets öfvande;

2:o, allt beväringmanskap öfvas lika länge, hvilka öfningar successivt ökas till högst *nittio* dagar, fördelade på 2 år. Öfningarne försiggå efter regel i barackläger. Efter öfningstidens slut kan i fredstid beväring ej inkallas till tjenstgöring. All lotning vare förbjuden; men öfningarne fullgöras i det vapenslag, hvartill beväringsskyldig blifvit utskrifven;

3:o, approberadt beväringmanskap tilldelas dagaflöning under

tjenstgöringstiden, förslagsvis 50 öre om dagen. Befriad värn-
 pliktig erlägger värneskatt progressivt efter förmögenhetsvilkor.
 Beloppet bestämmes i värnepligtslagen;

*Om anslag för
 påbörjande af
 öfvergången
 till en ny här-
 ordning.
 (Forts.)*

4:o, då nummer genom karls afgång blir ledigt, betalar roten
 eller rusthållet samt båtsmanshållet årsavgift, på sätt Kammar-
 rådet Andersson föreslagit i sitt betänkande den 15 September
 1874, hvilken avgift minskas på sätt nämnda förslag innehåller.
 De nummer, som fortfarande utgöra sina prestanda, erhålla mot-
 svarande ersättning af staten för den successiva lindring dem bör
 tillkomma;

5:o, ett förslagsanslag, förslagsvis 500,000 kronor, ställes till
 Kongl. Maj:ts disposition för öfvergångens påbörjande och arméns
 hållande vid fulltaligt antal, intill dess frågan i sin helhet hinner
 afgöras“.

Och hade Utskottet, rörande denna motion hemställt:

att densamma ej måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
 anleda.

Herr Jöns Pehrsson yttrade: Det är icke min afsigt att
 yrka bifall till min motion, och jag har varit nog rättfram att
 säga ifrån detta, redan då jag aflemnade den; ty jag trodde icke
 att den skulle föranleda något egentligt resultat. Jag ansåg lik-
 väl, att jag, med anledning så väl af hvad i denna fråga passe-
 rade vid sistlidne riksdag och hvad jag hörde i trontalet vid
 denna riksdags början, som ock i synnerhet af hvad jag inhem-
 tade af statsverkspropositionen, borde lägga fram motionen och
 få den införd i riksdagshandlingarne, derföre att det är min enskilda
 öfvertygelse, som jag icke kan släppa från mig, att detta sätt att
 gå till väga är det enda möjliga i praktiskt afseende att lösa för-
 svarsfrågan genom att successivt upphäfva indelningsverket och
 successivt införa en ny arméorganisation med förlängd öfningstid
 för beväringen. Det är alldeles uppenbart, att man icke kan göra
 denna omkastning på en gång. Derföre har jag i motiveringen
 till min motion yttrat, att det vore väl, om Riksdagen, när man
 en gång skall på allvar skrida till verket med omorganisation af
 vårt försvarsväsende, kunde förena sig om några hufvudpunkter
 i denna viktiga fråga. Nu har Utskottet afstyrkt bifall till min
 motion, och jag vill icke klandra Utskottets åtgärd i detta fall,
 ty jag hade icke väntat annat, än att Utskottet skulle såsom skäl
 för sitt afstyrkande förebära, att man icke bör gå Kongl. Maj:ts
 förväntade förslag i förväg. Detta är godt och väl, och jag skall
 derföre icke yrka bifall till min motion i dess helhet; men jag
 hade trott, att Utskottet i klämman borde, efter ordet *motion*,
 hafva tillagt orden "*för närvarande*", i hvilket fall Utskottets hem-
 ställan kommit att lyda så, att min motion ej för närvarande må
 till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Det är alldeles klart,

Om anslag till påbörjande af öfvergången af en ny härordning. (Forts.)

att Riksdagen genom ett så formuleradt afstyrkande förklarar sig villig att, nästa gång denna fråga återkomme till Riksdagen, taga densamma under allvarlig ompröfning.

I motionen finnes åtminstone ett moment, som jag tror det ej vara skäl att släppa efter, nemligen frågan om en rimlig ersättning till beväringssynglingarne under den tid de upptagas af öfning i vapens bruk. Jag menar härmed, att ehuru man i allmänhet vill påstå det vara principiellt origtigt att betala beväringssynglingar för att uppfylla en fosterländsk pligt, så tror jag dock, att det vore lämpligt att åtminstone till en början gifva dem en skälig ersättning under vapenöfnings tiden, på det att icke den nya institutionen må blifva alltför förhatlig.

Jag vill icke hålla något långt öfver motionen, men jag skulle, såsom jag redan nämnt, gerna se, om Kammaren ville bifalla Utskottets förslag med tillägg af orden *för närvarande* efter orden *ifrågasvarande motion*.

Jag anhåller om proposition å detta mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som ock på det yrkande, Herr Jöns Pehrsson framställt, biföll Kammaren Utskottets hemställan oförändrad.

Om anslag till exercis-ammunition för Andra Lifgrenadierregementet.

I mom. d hade Utskottet, beträffande Herr *Anders August Anderssons* motion, N:o 11, hvari föreslagits, att Riksdagen ville bevilja ett förslagsanslag på 5,000 kronor till bestridande af exercisammunition vid Andra lifgrenadierregementet, med vilkor, att de rustande vid samma regemente inginge på enahanda trosspassevolans, som öfriga afsutna regementen, hemställt:

att nämnda motion för närvarande ej måtte hos Riksdagen vinna afseende.

I anledning af denna hemställan anförde

Herr *Anders August Andersson*: Ehuru jag icke vill, liksom så många andra under denna riksdag, klandra Stats-Utskottet för den behandling, det lemnat min motion, må herrarne icke tro, att jag gläder mig åt att den blifvit afstyrkt af Utskottet. Jag är endast belåten med det sätt, hvarpå den blifvit af Utskottet afstyrkt, ty Utskottet har, så vidt jag kunnat af dess motioner inhemta, likväl erkänt rättvisan och billigheten af mitt förslag, samt förklarar, att då frågan om en ny härordning stode på dagordningen samt dess lösning väl komme att medföra en förändring äfven uti det af mig anmärkta förhållande, det här äskade beloppet icke kunde *för närvarande* beviljas. På samma gång har Utskottet jemväl uttalat, hvad jag äfven i motionen öfverförmält, att den tunga, som roterings- och rustningsbesväret medförde för jordbruket, äfven hvad rörde skyldigheten att anskaffa

exercis-ammunition, på senare åren många gånger fördubblats och att den, om öfvingarne än vidare utsträckas, ännu mera skall ökas. Då nu det regemente, min motion afser, eller Andra lifgrenadierregementet, är det enda regemente i svenska armén, der jordbrukarne eller rusthållarne få bekosta exercis-ammunitionen, så tror jag, att min motion hade allt skäl för sig. Dessutom anser jag i Utskottets förklaring, att motionen icke för närvarande må vinna afseende, ligga ett löfte om att, i fall den nya arméorganisationen icke vidare kommer till stånd, motionen får återkomma en annan gång och då af Utskottet vinna behörigt afseende. På grund häraf vill jag för närvarande icke framställa något yrkande, utan förklarar mig belåten med den utgång frågan sålunda nu fått.

Om anslag till exercis-ammunition för Andra lifgrenadierregementet.
(Forts.)

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 13—19.

Blefvo äfvenledes bifallna.

Punkten 20.

Utskottet hade hemställt, att den för beredande af reseunderstöd åt ytterligare två artilleriofficerare af Kongl. Maj:t äskade förhöjning i artilleriregementenas anslag med 6,000 kronor icke måtte af Riksdagen beviljas.

Ang. ökad anslag till reseunderstöd åt artilleriofficerare.

Hr v. Schoultz begärde ordet och yttrade: Jag ber om ursäkt, att jag trots den långt framskridna tiden några ögonblick vågar taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Jag måste beklaga, att Stats-Utskottet, då det i sin första motivering till denna punkt upptagit ett yttrande, som förekommer i den vid Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof fogade bilagan, icke citerat nämnda yttrande något längre än det gjort, hvilket skulle hafva varit upplysande åtminstone för de ledamöter, hvilka icke hafva den Kongl. propositionen till hands. Jag afser härmed det några rader längre ned i berörda yttrande af General-fälttygmästaren angifna missförhållande, som i afseende på antalet resestipendier eger rum vid jmförelse mellan fortifikationen och artilleriet, i det vid det förstnämnda vapnet, med 55 officerare, finnes ett dylikt årligt stipendium, under det till artilleriet, med ett fyrdubbelt så stort antal officerare, likaledes icke utginge mera än ett stipendium. För en hvar af oss är det bekant, att den materiel, som artillerivapnet nödvändigt förutsätter, är särdeles dyrbar — dess värde uppgår till millioner. Att derföre, om i konstruktivt tekniskt afseende misstag göres, som ovilkorligen måste inverka vid tillämpningen i stort, landet skall lida betydliga pekuniära förluster, lär vara uppenbart äfven för icke fackmän på detta område. Att äfven vi fått en ganska obehag-

Ang. ökad an-
slag till rese-
understöd åt
artilleri-offi-
cerare.
(Forts.)

lig erfarenhet af dylika, oss genom felaktig konstruktion ådragna förluster, är bekant. Artillerivapnets teoretiska del hvilar på ganska stränga vetenskapliga förutsättningar, hvilka dock, såsom hvarje ingenjörkunskap, fordra det korrekta inflytande, som praktiken merendels alltid utöfvar; och det är således af högsta behof påkalladt, att äfven för dessa vetenskapliga förutsättningar praktiska observationer måtte i rikt mått anställas. Det är naturligtvis för att lemna officerare vid artilleriet tillfälle till inhemtande af denna praktiska kunskap, som det stipendium, hvilket redan finnes, är anslaget. Men om man tager i betraktande den omständigheten, att artilleristaben måste upptaga flere officerare, som sålunda i utlandet förvärfvat i fråga varande insigter, så minskas möjligheten att fylla artilleriregementenas eget behof att inom sig hafva dylika officerare.

Det är med blicken fäst på dessa förhållanden, som general-fälttygmästaren gjort i fråga varande framställning till Kongl. Maj:t. Hela denna anslagsbegäran står, så att säga, i omvänt förhållande till frågans vikt. Ty den är af stor vikt, ehuru sjelfva anslaget är ringa.

Man kan betrakta saken som en försigtighets- och tillika besparings-åtgärd, vidtagen för att förebygga de stora misstag, som lätt uppkomma på detta område. I de stora staterna, der artillerimateriel finnes i kolossala dimensioner, *der* är tillfälle att samla så beskaffad erfarenhet.

Under ganska ringa förhoppning att vinna framgång, anser jag mig ändock böra yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i föreliggande fall. Jag tror nemligen, att genom beviljandet af det äskade anslaget på samma gång lemnas ett ganska betydelsefullt bidrag till stärkandet af de medel, hvarmed vi kunna försvara vår frihet och vårt oberoende emot dessa röfvere, som under det mera polerade namnet "eröfrare" mähända i framtiden skola vilja göra sina afsigter gällande äfven på oss — eröfrare, hvilkas hemliga eller uppenbara ledare äro — om man benämner saken med dess rätta namn — stundom dessa politiska illgerningsmän, hvilkas sträfvan, för vinnande af sjelfviska syften, går derpå ut att hetsa äfven fredligt sinnade nationer emot hvarandra i ömsesidigt sönderslitande fejder; ledare, hvilka sannerligen icke böja sig för parlamentariska protester, men taga reson, om de bemötas med den mera kraftigt verkande argumentation, som heter *kulor* och *krut*. Det är visserligen en blodig argumentation, men den utgör en tillämpning på det gamla — om än banala — ordspråket: "sådant läder måste hafva sådan smörja."

För min del anhåller jag således om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag begärde egentligen ordet för att instämna uti första delen af den föregående talarens anförande. Vi hafva redan i fortifikationen ett sådant reseanslag, och jag kan på det varmaste vitsorda, huru välgörande detta tillfälle att genom resor i främmande länder insamla erfarenhet varit för

officerarnes vidare utbildning efter de uteslutande teoretiska studiernas afslutande. Här hemma hinna ej kunskaperna att mogna och bära frukt. Man är, för att följa med yrkets fortgående utveckling, nästan ensamt hänvisad till studerande af tidskrifter, men dessa äro icke alltid fullt tillförlitliga. I alla fall får man en klar uppfattning af hit hörande materiel, nya uppfinningar och iakttagelser m. m., först då man själf ser saken utförd eller under utförande, och jag anser därför önskligt, om reseanslaget för artilleriofficerare kunde ökas. Emellertid inser jag allt för väl, att det torde vara bortkastad möda att begära proposition å bifall till Kongl. Maj:ts förslag och jag inskränker mig helt enkelt till ett uttalande af min mening.

*Ang. ökad anslag till reseunderstöd åt artilleriofficerare.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, såväl på bifall till Utskottets förslag, som ock på yrkandet, att, med afslag å nämnda förslag, Kongl. Maj:ts i fråga varande framställning måtte vinna Kammarens bifall; och enär den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade således utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 21—29.

Biföllos.

Punkten 30.

I anledning af Kongl. Maj:ts derom aflåtna proposition, hade Utskottet hemställt:

Om anslag till värfningskostnader m. m.

att till bestridande af de ökade utgifter, som, efter hvad Arméförvaltningen i ämnet föreslagit och Kongl. Maj:t gillat, skulle under åren 1876—1877 uppstå, så väl för värfningskostnader och städja vid garnisonsregementena i allmänhet som till arfvoden åt batterihandverkare vid artilleriet, måtte få användas ej allenast de under åren 1876 och 1877 uppkommande besparingar å anslaget till aflöning åt värfvade garnisonstrupperna, utan äfven den behållning, som för år 1875 möjligen kunde hafva uppstått.

Efter uppläsning af nämnda hemställan, anförde

Herr Jöns Rundbäck: Som herrarne finna, har Utskottet uppstått denna punkt i närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, men i Första Kammarne hafva uppstått vissa dubier med afseende å den ordalydelse, hvori punkten är affattad, och jag har äfven hört, att det icke saknas anmärkningar jemväl i denna Kammare, gående ut derpå, att Riksdagen icke ville uttala sig om dessa värfningspenningar, men fäste sig vid frågan i dess helhet. Då det således icke synes vara skäl, att Kammarne, som torde vara ense i sak, äro oense angående ordalydelsen, så hemställer jag huruvida icke denna Kammare, i stället för bifall

Om anslag till
värfningskost-
nader m. m.
(Forts.)

till Utskottets förslag, ville antaga detsamma med den af Första Kammaren beslutade förändring, som lyder sålunda:

“att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjänstbara, samt till arfvoden åt batterihandtverkare vid artilleriet, måtte få användas ej allenast de under åren 1876 och 1877 uppkommande besparingar å anslaget till aflöning åt värfvade garnisonstrupperna, utan äfven den behållning, som för år 1875 möjligen kan hafva uppstått.”

Jag anhåller vördsamt, att herr Talmannen behagade framställa proposition på detta yrkande.

Herr Ola Andersson: Det är icke min mening att yrka afslag, hvarken å Utskottets förslag eller Kongl. Maj:ts proposition. Icke heller tillfror jag mig kunna göra något annat förslag med afseende å sättet att använda de medel, hvarom här är fråga; men jag kan icke undertrycka en känsla, som nu och vid många tillfällen förut uppstått hos mig och hos många andra, då man sett dessa värfvare, som resa omkring och drifva en slags människohandel. Det vore väl om man kunde uppfinna något annat sätt för att hålla de värfvade regementena fulltaliga och derigenom undvika det der motbjudande bruket att betala 25 eller 50 kronor åt en värfvare för hvarje yngling, som han på mer eller mindre hederligt sätt förmår att gå in vid regementet. Om det är något sådant, som Första Kammaren med sitt beslut åsyftat, önskade jag, att Andra Kammaren fattade samma beslut, för så vidt deri kan anses ligga en önskan uttalad, att man må kunna åstadkomma något annat sätt för anskaffande af rekryter vid de värfvade trupperna. Det förekommer mig såsom om detta skulle kunna i någon mån åtminstone befordras genom beredande af möjlighet till mera permission åt manskapet, vid tider, då det är tillfälle till god arbetsförtjenst. Jag har endast velat uttala detta, men har, som sagdt, intet yrkande att göra.

Herr Abr. Rundbäck: I likhet med den siste talaren ber jag att få afgifva en opinionsyttring i samma syfte som han. Det kan icke vara annat än i hög grad upprörande, detta sätt att anskaffa folk för de värfvade regementena. Värfvarne taga sina offer vanligen under inflytande af ruset eller modlöshetens misstämning, och ett sådant förfarande kan icke anses mycket bättre än slafhandel eller pressning. Redan deri att värfvaren uppbär ett premium af 25 eller, såsom nu är föreslaget, 50 kronor för hvarje själ, som han lyckas locka i sin snara, ligger något upprörande och dertill kommer ytterligare, att dessa olyckliga sälja sin tid och sina krafter till en tjänst, der de äro underkastade de strängaste lagar, som samhället känner, för så godt som ingenting. Äro desse tjänare nödvändiga för staten, såsom de väl få anses vara, så låtom oss skipa rättvisa mot dem som mot alla andra människor!

Den föregående talaren yttrade en önskan, att man kunde

utfinna ett sätt att anskaffa manskap utan värfning. Jag tror det finnes ett sådant, och detta består helt enkelt deri, att staten består en så pass anständig aflöning att folk med håg och fallenhet för krigareyrket frivilligt vända sig till detta yrke. Det är det enda rätta och kristliga sättet att tillvägagå, och om vi så göra skola vi också erhålla en förträfflig plantskola för underbefäl. Jag har icke något yrkande i afseende å sjelfva punkten, men har velat uttrycka detta såsom min opinion i frågan.

*Om anslag till
värfnings-
kostnader m. m.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Då den föreslagna formuleringen, som ändrar Stats-Utskottets förslag, icke innehåller någon inskränkning i Kongl. Maj:ts dispositionsrätt till detta anslag, så anser jag mig icke hafva skäl att på något sätt motsätta mig den förändring, som föreslagits.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har visserligen icke något särskildt yrkande att göra vid denna punkt, men jag har begärt ordet med anledning af den antydning en talare här bredvid gjort derom, att det nu rådande upprörande sättet att anskaffa manskap vid de värfvade trupperna borde kunna afhjelpas genom bättre aflöning. Jag tror visserligen, att detta skulle i sin mån bidraga till afhjelpande af det öfverklagade förhållandet; men, mine herrar, det ligger en djupare grund begrafven för detta förhållande. Jag tror att hela andan hos vår krigshär måste undergå en ombildning, att den måste förvärfva en intelligens, som den nu icke besitter. Jag tror att sjelfva uppfostringssättet för våra officerare och i synnerhet underofficerarne icke är det allra bästa. Det borde blifva en helt annan anda inom denna corps, så att officerarne icke ansåge sig stå så utomordentligt högt öfver manskapet. Den mycket beprisade disciplinen skulle säkerligen stå mycket högre, om icke officerare och underofficerare ofta bure sig så åt, att ingen menniska, som på annat kan få sin utkomst, gerna vill gå in i krigstjenst. Således tror jag, att det är sjelfva uppfostringssättet och åskådningssättet, som böra undergå en humanitet, som nu icke finnes.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammararen, enligt Herr Jöns Rundbäcks förslag, den förevarande punkten med följande förändrade lydelse:

“att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden, för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjenstbara, samt till arfvoden åt batterihandtverkare vid artilleriet, måtte få användas ej allenast de under åren 1876 och 1877 uppkommande besparingar å anslaget till aflöning åt värfvade garnisonstrupperna, utan äfven den behållning, som för år 1875 möjligen kan hafva uppstått“.

Punkterna 31 och 32.

Biföllos.

Punkten 33.

Lades till handlingarne.

Punkterna 34 och 35.

Biföllos.

*Om anslag till
beklädnads-
hjälp åt Got-
lands national-
beväring.*

I *punkten 36* hade Utskottet utlåtit sig öfver Herr *Petter Larssons* motion N:o 123, uti hvilken det förslag var framställt, att Riksdagen måtte bevilja ett extra anslag af 29,000 kronor om året, från och med detta år, intill dess Gotlands nationalbeväring finge en annan organisation, för att deraf tilldela beklädnadshjälp med 100 kronor om året åt 2 styckjunkare och 6 sergeanter vid artilleriets bevärbatterier, 30 sergeanter, 156 fourirer och 10 fältmusikanter vid infanteri- och jägarekompanierna, tillsammans 204 man, samt 20 kronor, äfven för hvarje år, åt 36 konstaplar vid artilleriets bevärbatterier, 330 korporaler vid infanteri- och jägarekompanierna, samt kompaniernas och batteriernas 60 horblåsare och trumslagare jemte 4 trumpetare, tillsammans 430 man.

Och hade Utskottet rörande denna motion hemställt:

att densamma ej måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *Petter Larsson* anförde: Det lönar sig väl icke mycket att yrka bifall till motionen, då Utskottet afstyrkt sådant, men det oaktadt tänker jag framställa ett sådant yrkande till den kraft och verkan det kan hafva. Några särskilda skäl anser jag icke nödigt att nu andraga, ty de finnas i min motion, och torde vara af Kammarens ledamöter kända. Jag har således icke annat att yttra än att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Härmed var öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 37 och 38.

Blefvo jemväl bifallna.

Punkten 39.

*Om förhöjning
i artilleri-
departementets
andel af an-
slaget för för-
svarsverket
till lands.*

Kongl. Maj:t hade äskat en förhöjning med 75,000 kronor å Artilleri-departementets andel af anslaget för försvarsverket till lands i allmänhet eller Arméförvaltningens departement; och hade Utskottet hemställt, att denna nådiga framställning måtte på det

sätt af Riksdagen bifallas, att nämnda anslag blefve med 50,000 kronor förhöjdt.

*Om förhöjning
i artilleri-
departementets
andel af an-
slaget för för-
svarsverket
till lands.
(Forts.)*

Chefen för Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Weidenhielm yttrade: Jag ber få fästa Kammarens uppmärksamhet på huruledes detta anslag är beskaffadt. Hela anslaget, d. v. s. den andel deraf, som tillkommer artilleri-departementet, utgör 457,067,01 kronor. Af detta anslag användas 904,44 kronor ersättning till fortifikation för jord och 46,266,50 kronor såsom anslag till krigshögskolan, således återstår af detta anslag en summa af 409,896,07 kronor, eller i rundt tal 410,000 kronor, och denna summa är afsedd att användas på sätt i den Kongl. propositionen är upplyst.

Jag vill tillägga, att på många år någon förhöjning icke blifvit äskad i detta anslag. De ökade kostnaderna på alla områden fördrå naturligtvis ökade medel, och då nu den förhöjning, som blifvit begärd, icke utgör mera än omkring 19 procent af den andel uti ifrågavarande anslag, som blifvit anvisad åt artilleri-departementet, hemställer jag om Kammarens bifall till den begärda förhöjningen.

Herr Lindmark: Som jag icke af Kongl. Maj:ts proposition kunnat finna, för hvilka ändamål denna tillökning i anslaget närmast är begärd, har jag sökt skaffa mig upplysning derom på annat håll. Jag vill då med ledning deraf nämna, hurusom utgifterna endast för artikeln krut under de senare åren betydligt ökats. Kostnaderna för en centner af denna artikel äro numera dubbelt så stora, som de varit, och det är denna omständighet, som, bland andra, gifvit anledning till den ifrågasatta förhöjningen uti anslaget. Sedan flera år tillbaka äro 26,300 kronor årligen anvisade för att förse arméén med krut, men meningen är att få detta belopp förhöjdt med 25,000 kronor. Att denna förhöjning är berättigad visar sig, som redan sagdt, deraf, att, när förr en centner stycke-krut kostade 35—40 kronor, det nu brukliga betalas med 88 kronor.

Det är äfven en annan omständighet, som icke bör lemnas oanmärkt, då den äfven har sitt inflytande på saken. Såsom bekant, hafva nemligen målskjutningarne vid regementena på senare tiden fått större utsträckning och derigenom har naturligtvis ammunitionssätgängen i icke ringa mån ökats. Man beräknar, att, då förr vid dessa skjutöfningar åtgick ammunition till ett värde af 40 å 50 kronor per regemente, det numera åtgår för omkring 300—400 kronor, ja, någon gång, såsom när gevären skola skottställas, för 800 kronor. Vid sådana förhållanden måste väl den af Kongl. Maj:t i detta anslag äskade förhöjning anses af behovet påkallad, och jag kan icke undertrycka min förvåning deröfver, att Utskottet föreslagit nedsättning, så väl i detta anslag till artilleri-departementet, som i fråga om ett annat anslag, nemligen det, som är afsedt för målskjutningar. Allmänt torde man vara ense derom, att, för så vidt någon klassifikation af arméens särskilda vapen i afseende å företrädet dem emellan kan anses

*Om förhöjning
i artilleri-
departementets
andel af an-
slaget för för-
svarsverket
till lands.
(Forts.)*

befogad, fotfolket utgör arméens hufvudvapen, men att i ett fält-tåg bland specialvapnen främsta rummet intages af artilleriet. Man ser ock, hurusom länder, med svag arméorganisation såsom t. ex. Schweitz, på allt sätt arbeta på artilleriets utveckling. I detta afseende intager Schweitz ett framstående rum, i det att dess artillerimateriel alltid hålles i jemnbredd med de bäst rustade stater-nas. Jag anser det således föga välbetänkt af oss att, med vår svaga arméorganisation, lägga hinder i vägen för vårt artilleris utveckling genom småaktiga inskränkningar i de anslag, som för vinnande af detta ändamål äro nödvändiga. På grund häraf får jag yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Carl Ifvarsson: För min del deremot får jag hem-ställa om bifall till hvad Utskottet föreslagit i denna punkt. I motsats till den siste talaren tror jag att Utskottet snarare varit för liberalt, då det tillstyrkt denna förhöjning. Inom Utskottet ansåg man visserligen å ena sidan att någon förhöjning i anslaget icke alls borde beviljas, under det å den andra yrkades bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Men då Kongl. Maj:t, såsom af punk-ten 44 i detta betänkande framgår, föreslagit en minskning med 50,000 kronor i det anslag, som finnes anvisadt för salpeteruppköp, och det här vore fråga om att anskaffa erforderligt förråd af krut, ansåg flertalet att dessa frågor stode i så nära samband med hvar-andra, att hvad som afdrages från det ena hållet kunde användas att förbättra ställningen å det andra. Denna förhöjning af 50,000 kronor, som Utskottet sålunda föreslagit, är i min tanke fullt till-räcklig, och jag får på den grund yrka bifall till Utskottets för-slag. Anser man detta anslag icke lämpligen kunna användas, så går det ju an att icke alls bevilja någon förhöjning, och jag skall för min del icke sätta mig deremot.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gif-vits såväl på bifall till Utskottets hemställan som på yrkandet, att Kongl. Maj:ts förslag måtte varda antaget, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 40.

Lades till handlingarne.

Punkten 41.

*Ang. uppförän-
de å ordinarie
stat af ett extra
anslag.*

I mom. a hade Utskottet hemställt, att på extra stat för år 1877 måtte anvisas 25,000 kronor till nybyggnader och under-håll af fästningarne och landtförsvaret i allmänhet tillhörande hus och byggnader, hvilket anslag Kongl. Maj:t föreslagit att uppföras å ordinarie stat.

Friherre Leijonhufvud anförde: Jag har naturligtvis ingen-

ting emot sjelfva anslaget, men deremot kan jag icke undgå att fästa mig vid formen därför, att nemligen anslaget blifvit stäldt på extra stat. Utskottet har sjelf i början af sitt föreliggande utlåtande klart bevisat det ändamålsvidriga uti att för samma sak hafva anslag på både extra och ordinarie stat. Jag vill äfven påminna om, huru ofta det inom Riksdagen påyrkats, att statens räkenskaper måtte blifva så enkla som möjligt, på det att personalen i embetsverken måtte kunna nedsättas, redovisningen derstädes för- enklas, och öfversigten af utgifterna under hvarje anslagstitel lättas. Men om man för samma ändamål sätter en del anslag på extra stat och en del på ordinarie, så betingas häraf redovisning på hvar sitt håll och härigenom ökas arbetet högst betydligt, på samma gång som öfversigten försvåras utan någon nödvändighet, eller vinst för saken.

Ang. uppförande å ordinarie stat af ett extra anslag.
(Forts.)

Jag har intet yrkande att framställa, men jag har, som sagdt, velat framhålla det inkonsekventa och ändamålsvidriga i nämnda sätt att gå till väga.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. b, c, d och e.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkterna 42—46.

Biföllos.

Punkten 47.

Utskottet hade föreslagit, att de ordinarie anslag under fjärde hufvudtiteln, hvilka icke blifvit uti de föregående punkterna i utlåtandet särskildt omförmälda, måtte uppföras till enahanda belopp, som i nu gällande riksstat vore upptagna; dock att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, förslagsanslaget till "skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för Departementets kansli-expedition" måtte höjas med det belopp, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kunde finnas erforderligt.

Ang. militieboställskassan.

Rörande detta förslag anförde

Herr Hæggström: Bland de ordinarie anslag, som finnas upptagna vid denna hufvudtitel, förekommer på sidan 50 en post, benämnd militieboställskassan och hvartill utgå 26,950 kronor. Då emellertid genom Riksdagens beslut militieboställena komma att indragas till staten, vet jag för min del icke, hvarföre äfven för år 1877 — då jag föreställer mig att indragningen till staten af boställena kommer att försiggå — berörda belopp af 26,950 kr. fortfarande skulle utbetalas. Af den till nästlidna års Riksdag afgifna Kongl. propositionen angående Statsverkets tillstånd och

Ang. militie-
boställskassan.
(Forts.)

behof finner man, att behållningen å militieboställskassan under hvarje af åren 1868—72 stigit med ej obetydliga belopp, så att för alla fem åren tillväxten utgjort 58,019 kronor 6 öre. Det vill således synas, som om denna kassa torde hafva tillräckliga medel för bestridande af de utgifter den möjligen kan hafva under öfvergångstiden; och jag föreställer mig, att någon af Stats-Utskottets ledamöter torde kunna meddela upplysning, huruvida ifrågavarande anslag fortfarande kan vara af behofvet påkalladt, eller om icke denna post skulle kunna besparas. Ty åtminstone vill saken förefalla mig sådan, då som sagdt militieboställena ju skola indragas till staten.

Herr Jan Andersson: Med anledning af Herr Hæggströms yttrande vill jag endast nämna, att det icke vare sig på afdelningen eller inom Utskottet varit någon, som fäst uppmärksamhet vid berörda förhållande.

Herr Hæggström: Då man angående militieboställskassan icke kan få klart för sig, huruvida det dervid uppförda belopp är af behofvet påkalladt, så vill det synas mig, som om denna punkt lämpligen kunde återremitteras, på det att man måtte vinna upplysning i berörda hänseende. Är beloppet obehöfligt, så är det ju alldeles onödigt att bevilja detsamma, men behöfves en större eller mindre del deraf, så måste det erforderliga beviljas.

Jag anser sålunda goda skäl förefinnas till att återförvisa punkten.

Herr Carl Ifvarsson: Jag måste i likhet med Herr Jan Andersson medgifva, att det är ledsamt, att man inom Utskottet icke beaktat det af Herr Hæggström påpekade förhållande. Emellertid föreställer jag mig, att, i händelse någon förändring kunnat vidtagas uti förevarande anslag, Kongl. Maj:t då icke underlåtit att derom göra framställning. Jag vill likväl icke motsätta mig en återremiss af punkten, om något ändamål dermed kan vinnas, och man sålunda kan hoppas att efter erhållna upplysningar komma till annat resultat.

Emellertid har jag anledning att tro att så icke kan ske, då man icke från Regeringen fått motse något förslag i ämnet. Som nu Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet är här närvarande, så torde han måhända gifva Kammaren en upplysning i ämnet och då kunna vi få en ledning för vårt beslut, om återremiss af punkten kan vara lämplig. Skulle han emellertid icke vilja gifva en sådan upplysning, så tror jag att Kammaren gör bäst i att bifalla Utskottets förslag.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: På grund af den siste värde talarens anhållan om en upplysning i detta hänseende, ber jag att få erinra Kammaren, att enligt Riksdagens beslut skola år 1877 arméens boställen jemte boställskassans tillgångar till statsverket öfver-

lemnas. Jag skulle ansett det oformligt, om man öfverlemnat boställskassans tillgångar i år, men först år 1877 öfverlemnat sjelfva boställena.

*Ang. militie-
boställskassan.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner på så väl bifali som återremiss, blef Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 48 och 49.

Biföllos.

Punkten 50.

Beträffande Kongl. Maj:ts förslag, att, på det generalintendenten och generalkrigskommissarien, åtnjutande i lön den förre 6,750 och den senare 6,000 kronor, måtte för år 1877 undrå tillfällig löneförbättring med 1,250 kronor för den förre och 2,000 kronor för den senare, så att hvardera erhöle en sammanlagd lön af 8,000 kronor, Riksdagen måtte på extra stat för år 1877 anvisa ett belopp af 3,250 kronor, hade Utskottet hemställt:

*Ang. löneför-
bättring åt
generalinten-
denten och
generalkrigs-
kommissarien.*

att nämnda framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af denna punkt, vid hvilken samtliga ledamöter af Första Kammaren, som deltagit i frågans behandling inom Utskottet, reserverat sig under yrkande på bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, begärdes ordet af:

Friherre Leijonhufvud, som yttrade: Jag satt en gång för flera år sedan uti en komité tillsammans med en gammal erfaren militär, som nu är död. Vid början af komiténs arbeten var det en ledamot, som kom fram med det förslaget, att vi skulle uppställa vissa allmänna principer, som vi sedermera under komiténs arbeten skulle följa. Denne gamle man, som efterlemnade ett aktadt minne, yttrade då: "mine herrar, inga principer. Låt oss göra hvad som är klokt och förståndigt, så komma vi nog till principerna". Jag vill icke gå så långt som han, men jag vill icke heller uppställa principer, som inga principer äro, utan hvilkas enda grund är: detta vill jag göra, och detta vill jag icke göra. Så är förhållandet med dyrtidstilläggen för våra högre tjänstemän. När dessa för första gången bestämdes, så fingo tjänstemännen i allmänhet dyrtidstillägg, men när man sedermera skulle bestämma samma dyrtidstillägg, så råkade man på en och annan, som till följd af särskilda omständigheter ansågs icke behöfva sådant, och då fingo alla de andre högre embetsmännen följa med, hvarvid man icke gjorde afseende på, om personen i följd af sin befattning och embetsställning varit mer eller mindre i behof af bättre aflöning.

De embetsmän, om hvilka det nu är fråga, nemligen generalkrigskommissarien och generalintendenten, äro mer än många andra

Ang. löneför-
bättring åt
generalinten-
dents och
generalkrigs-
kommissariens.
(Forts.)

i största behof af lönetillägg, ty de hafva särdeles mycket att göra; de beklåda de viktigaste posterna inom den administrativa grenen af krigsförvaltningen, de skola yttra sig i alla stora frågor, och de hafva sig anförtrord större delen af de medel, som erfordras för landtförsvaret. Deras platser äro förenade med mycket arbete, stort ansvar och kräfva särdeles duglige män, såsom deras nuvarande innehafvare ock äro. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än på de varmaste förorda bifall till Kongl. Maj:ts proposition om löneförbättring för dessa embetsmän.

Herr Carl Ifvarsson: Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag, på de skäl Utskottet anfört.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Oaktadt Utskottet icke gillat de skäl, på grund af hvilka Kongl. Maj:t framställt denna proposition, tillåter jag mig dock att i afseende å detta lönetillägg vädja till Kammarrens känsla af billighet och rättvisa. Utskottet anser och säger i sin motivering att dessa båda tjänstemän ingalunda hafva för små löner, men vid sådant förhållande torde vara skäl att jemföra dessa båda tjänstemän med andra, som äro med dem likställda, och vid en sådan jemförelse tror jag förhållandet för dessa båda utfaller så, att Kammarren väl bör behjerta det nu begärda lönetillägget.

Båda dessa män innehafva viktiga och mycket maktpåliggande kall, den ena såsom chef för Intendenturen och den andra såsom chef för den civila afdelningen inom Arméförvaltningen. Deras nit och drift tagas just vid denna tid i ökad anspråk genom det ytterliga arbete de fått genom öfverlemnandet af arméens boställen till statsverket och dermed i sammanhang stående vidlyftiga omreglering af arméens löner.

Jag kan icke finna det rätt och billigt att låta dessa två personer förblifva i sämre belägenhet och att betala dem för deras arbete betydligt mindre än andra embetsmän i motsvarande ställning, blott derföre att lönerogleringskomitén ännu ej hunnit öfver Arméförvaltningen afgifva betänkande. Jag hemställer således att Kammarren för dessa båda personer måtte bevilja det af Kongl. Maj:t nu begärda lönetillägg.

Herr Carl Ifvarsson: Man har hitintills sökt att vidhålla de principer man en gång uppställt för beviljandet af dyrtidstillägg åt statens embets- och tjänstemän, nemligen att man icke borde fastställa sådana lönetillägg, förrän frågan om en definitiv löneroglering för det embetsverk, som kommit i fråga, blifvit behörigen uppförd på dagordningen.

En sådan löneroglering föreligger icke i afseende å Arméförvaltningen och jag kan derför icke se det ringaste skäl för oss att i fråga om dessa två personer frångå den en gång fastställda principen, ty hade man skäl att i detta fall frigöra sig från principen, så borde man äfven göra det i andra fall och då skulle

man noga pröfva hvarje sådant anslags behof för framtiden, för att icke slumpvis afgöra, hvilka som skulle hafva och hvilka icke skulle hafva dyrtidstillägg.

En sådan pröfning låter sig dock svårligen göra utan i sammanhang med allmänne lönereglering.

Den ene af dessa tjänstemän har 6,750 och den andre 6,000 kronor. För min del anser jag att om man skulle frångå den en gång uppställda principen i afseende å beviljandet af dyrtidstillägg, så borde man snarare börja med de embetsmän som hafva lägre löner, än med dem, som hafva så pass höga löner, som de två nu ifrågavarande. Jag tror icke att det är skäl för oss att nu gå längre, förrän löneregleringskomitén till granskning framlagt förslag till bestämd lönereglering, och då kan man icke längre tala om dyrtidstillägg, ty då är det fråga om en bestämd definitiv lön.

På de skäl jag anført hemställer jag att Utskottets förslag i förevarande fall måtte bifallas.

Herr Lindmark: I motsats till den siste värde talaren yrkar jag deremot att Kongl. Maj:ts nuvarande proposition i denna del måtte bifallas. Ovederlagdt och oemotsagdt qvarstår, att dessa båda personer, generalintendenten och generalkrigskommissarien, hafva de mest maktpåliggande platser; och då härtill kommer att båda ega generals rang samt att alla generaler inom hela svenska arméen åtnjuta en årlig lön af 10,000 kronor, under det dessa endast hafva respektive 6,750 och 6,000 kronor, är skillnaden verkligen så stor och så i ögonen fallande, att Kammaren verkligen bör behjerta och söka afhjelpa det missförhållande, som här föreligger i afseende å dessa båda tjänstemän.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit framställda i öfverensstämmelse med de meningar, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkterna 51—55.

Biföllos.

I *punkten 56* hade Utskottet hemställt, att det extra anslag af 23,000 kronor, som Kongl. Maj:t äskat för tillverkning af kavallerisablar, icke måtte af Riksdagen beviljas.

I anledning af denna hemställan yttrade:

Grefve Björnstjerna: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid, jag vill endast med några få ord redogöra för huru förhållandet är med vårt sabelförråd. Vid årets början bestod detta af 2,894 stycken. Detta för hela vårt kavalleri. Deraf äro dock numera utanordnade omkring 700 stycken dels till hästgardet, dels till Jemtlands hästjägarcorps, så att föga öfver 2,150 nu återstå. Af dessa äro 1,347 af 1854 års modell, en modell, som

Ang. löneförbättring åt generalintendenten och generalkrigskommissarien.
(Forts.)

Om anslag till kavallerisablar.

Om anslag
till kavalleri-
sablur.
(Forts.)

redan för åtskilliga år sedan ansågs för oduglig. Således finnas endast omkring 800 dugliga sablar att tillgå. Skulle nu blott två klasser beväring ställas på fältfot och dessa således utbyta de gamla odugliga sablar, med hvilka beväringen nu öfvas å mötesplatserna, mot till krigsbruk dugliga vapen, så erfordras dertill omkring 1,600 stycken, eller 100 stycken flera än som för närvarande finnas i förråden.

Då emellertid Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, har jag endast velat lemna denna upplysning för att hafva mitt samvete fredadt, för den händelse att kavalleriet skulle behöfva dugliga vapen, hvilka nu icke finnas att tillgå.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 57.

Om anslag till
skjutförsök.

Utskottet hade föreslagit, att Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af 30,000 kronor till skjutförsök måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen på extra stat för år 1877 anvisade ett anslag af 10,000 kronor, att för ändamålet användas.

Mot detta förslag voro, enligt anteckning å utlåtandet, reservationer inom Utskottet afgifna

af Herrar *C. Ekman*, Grefve *C. Beck-Friis*, *F. Hederstjerna*, Friherre *C. Skogman*, Grefve *A. Mörner*, *C. Petre*, *J. H. Rosensvärd*, Grefve *G. Sparre* och *J. Widén*, hvilka ansett det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, 30,000 kronor, böra af Riksdagen beviljas; samt af Herr *Jöns Rundbäck*, som yrkat, att ifrågavarande anslag måtte bestämmas till 15,000 kronor.

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan, lemnades ordet, på begäran, till

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet *Weidenhielm*, som anförde: Jag har begärt ordet för att taga mig friheten att fullständiga den motivering Utskottet fogat vid denna hemställan. Utskottet säger nemligen:

“För enahanda ändamål anvisade 1874 års riksdag till utgående under år 1875 ett anslag af 10,000 kronor, hvaraf vid sistlidet års slut återstodo 7,000“.

Jag vill, som sagdt, fullständiga dessa upplysningar genom att erinra, hurusom Riksdagen för år 1874 till samma ändamål beviljat ett belopp af 30,000 kronor. Alltså funnos att använda till dessa försök under åren 1874 och 1875 40,000 kronor. Af dessa återstodo vid slutet af året 1875 7,000 kronor. Nu har Utskottet ifrågasatt att för år 1877 skulle anvisas blott 10,000 kronor. Enligt Utskottets förslag skulle man således för de två åren 1876 och 1877 endast hafva 17,000 kronor att för detta ändamål använda, då deremot under de båda föregående åren användts 33,000 kronor. Det finnes likväl icke några förhållanden som häntyda på, att skjutförsöken nu under dessa båda följande år böra före-

tagas i inskränkta skala än förut, och på grund deraf torde det belopp, som Utskottet föreslagit, åtminstone icke synas lämpligt. Jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

*Om anslag till
skjutförsök.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud: Jag har haft tillfälle att erfara hvad skjutförsök kosta; och detta är icke obetydligt. Man behöfver dervid endast ihågkomma att till kanoner af 9,24 tums kaliber kosta projektilerna 120 kronor, och då af krut, som för närvarande betingar ett pris af omkring 67 kronor per centner, åtgår, som jag tror, 85 skålpund, ser man att hvarje skott kostar inemot 200 kronor. Till kanoner af 8,08 tums kaliber kosta projektilerna 74 kronor i fall de äro ihåliga och 85 kronor i fall de äro massiva; till 5,63 tums kanoner kosta projektilerna 31 eller 40 kronor, allt eftersom de äro ihåliga eller massiva, samt till 4,1 tums 11 kronor. Dessa pris gälde likväl för ett par år sedan. Hvidan det är antagligt att de i närvarande stund äro åtminstone ej billigare. Man finner genast att sjelfva kostnaden för ammunition är mycket betydlig, dessutom erfordras särskilda lavetter, särskilda anordningar för skjutningen, synnerligen så länge vi icke hafva ordentliga skottfält, som kunna begagnas. De medel, som funnos för ändamålet qvar vid årets början, användas nu vid Carlsborg och efter hvad jag i dag hört går kulan der nära en mil.

Angående behovet af dylika skjutförsök vill jag endast nämna att fråga är om att ändra refflingens och projektilernas beskaffenhet på de nya 9,24-tums kanonerna efter det nyaste franska systemet för att vinna större initialhastighet, längre skottvidd och större träffsäkerhet. Frågan gäller antagande af projektiler med styrningar af koppar och ett deraf betingadt nytt reffelsystem. Afven vid fältkanonerna fordras skjutförsök till jämförelse emellan våra nya kanoner och Krupps gjutstålskanoner med kammarladdning.

Allt detta kostar naturligtvis icke obetydligt; dessutom är för närvarande ingen af våra stora kanoner skottställda till följd deraf, att vi hittills icke haft passande skottfält för dem, hvarföre man fått tills vidare nöja sig med skjutning på isen vid Waxholm och Carlsborg, ty en kanon, som icke är skottställd, är ett vapen, som saknar en väsentlig del af sin användbarhet. Det belopp, som här blifvit af Utskottet föreslaget, är således alldeles otillräckligt.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Adlersparre: Äfven jag kan ej annat än i likhet med den nästföregående talaren yrka afslag å den föredragna punkten och bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Det bör för hvar och en vara tydligt att i dessa tider, då artillerimaterielen nästan dagligen förändras och fullkomnas, nya kanoner och olika slags projektiler konstrueras samt sjelfva krutets beskaffenhet är olika mot hvad förut varit fallet, oafbrutna skjutförsök måste ega rum, icke allenast för att inhemta kännedom om den nya materielens

Om anslag till
skjutförsök.
(Forts.)

styrka och duglighet, utan också för att hemta praktisk kunskap i dess handtering och rätta användning. Ett anslag till nu ifrågasvarande ändamål har således ett tvåfaldigt gagn; ty på samma gång man lär känna materielens beskaffenhet, kan man inöfva åtminstone någon liten del af personalen att handtera densamma. Långt ifrån att jag för min del anser detta anslag för stort, anser jag detsamma för litet och skulle önska att det vore mångdubbelt större.

Våra artilleriregementen hafva redan länge erhållit refflade kanoner, och då är det ett oafvisligt behof för truppen, för befalet så väl som för gemenskapen, att lära sig begagna detta nya vapen. Men dertill fordras lämplig skjutbana, som medgifver skjutning med de nya kanonernas längsta portée. En sådan finnes icke. I följd häraf kan truppen icke heller meddelas nöjaktig undervisning i dess viktigaste åliggande. De allra bästa och dyrbaraste kanoner i händerna på trupp, som icke fått lära att begagna den kraft de innebära, äro, i händelse af krig, till föga gagn. Jag ber om ursäkt för denna afvikelse från den föredragna punkten, men jag kunde icke undgå att högst beklaga det betänkliga förhållande jag nu påpekat!

För öfrigt ber jag få nämna, att Utskottet synes hafva förbisett, att de nu ifrågasvarande skjutförsöken äro af vida större omfång, än de som 1874 företogos. Detta senare ser man tydligt vid jemförelse mellan Kongl. Maj:ts propositioner år 1874 och vid denna riksdag.

Jag anhåller, som sagdt, om afslag å den föredragna punkten och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

I detta yttrande instämde Herr Toll.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill endast erinra, att det blott varit ett år, som 30,000 kronor beviljats för ifrågasvarande ändamål; året derpå beviljades endast 10,000 kronor; sistlidet är ingenting. Då emellertid af statsrådsprotokollet inhemtas att af senast beviljade anslag 7,000 kronor äro i behåll, månne det ej då kan anses tillräckigt att för år 1877 anvisa 10,000 kronor? Motsvarande anslag har förut utgått med allenast 9,000 kronor intill det år, då 30,000 beviljades. Året derpå anslogs, såsom jag nyss sade, allenast 10,000 och det derpå följande intet, emedan då förefans så stor behållning, att särskildt anslag ej ansågs erforderligt. I dessa omständigheter har Utskottet funnit anledning att icke tillstyrka högre anslag än 10,000 kronor för ifrågasvarande ändamål; och på dessa skäl hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindmark: Jag kan ej inse att den siste talaren genom sitt försvar för Stats-Utskottets hemställan i denna punkt styrkt Utskottets sak. Han uppgaf att af sist beviljade anslag för ifrågasvarande ändamål voro 7,000 kronor i behåll. Enligt de upplysningar jag förskaffat mig, utgjorde emellertid behållningen

vid 1875 års slut, någon tid efter ärendets föredragning i Statsrådet, endast 5,880 kronor, det enda penningbelopp som för 1876 står till Arméförvaltningens disposition för skjutförsök. För att blott i ett enda fall komplettera de upplysningar, som Herr Baron Leijonhufvud nyss lemnade angående kostnaden för dessa skjutförsök, vill jag endast omnämna ett enda sådant, nemligen den inskjutning af en 5,63 tums kanon, hvarmed man nu är sysselsatt vid Carlsborg. Man söker dervid iakttaga den största möjliga besparing, så att man till exempel bestämmer vissa portéer ej genom skjutning utan genom beräkning. Dessa skjutförsök, hvilka naturligen ej företagas blott för nöjes skull, utan för upprättande af skjuttabeller, i saknad af hvilka ett artilleri ej är af någon nytta, kosta ensamt 5,950 kronor, deruti dock ej inberäknadt dagtraktamenten m. m., som utgå till vederbörande, samt afönningar till telegrafister, ty vid skjutförsök af ifrågavarande beskaffenhet måste man nemligen använda telegraf. Läger man härtill kostnaden för 100 skarpa skott för 9,24 kanoner, skulle kostnaden för endast dessa skjutningar komma att uppgå till 23,950 kronor. Denna uppgift om kostnaderna för skjutförsök med dessa kanoner torde vara nog att visa, att det begärda anslaget är för ringa, och då nästa år torde vara nödvändigt att anställa försök med flera andra kanoner, tror jag, för så vidt det är erkänd sanning att vi icke böra försumma något tillfälle att hålla vårt artilleri i jembredd med andra nationers, alla skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, hvarpå jag tager mig friheten att framställa yrkande.

*Om anslag till
skjutförsök.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Såsom af ifrågavarande utlåtande synes, har jag reserverat mig emot Utskottets hemställan i denna punkt och ansett anslaget böra bestämmas till 15,000 kronor. Till denna åsigt har jag kommit genom att beräkna hvad för detta ändamål i anslagsväg beviljats under åren 1874, 1875 och 1876, hvilket belopp uppgår till 40,000 kronor. Detta gör visserligen för år — jag hoppas att den värde representanten för Uddevalla icke underlåter att kontrollera min uppgift — icke mera än 13,333 kronor 33 öre, men jag har ansett bäst att gå en medelväg och jemna summan till 15,000 kronor. Detta är anledningen, hvarföre jag reserverat mig, och då jag haft en beräkningsgrund att gå efter, hvilken syntes mig tillfredsställande, nemligen det belopp, som för samma ändamål åtgått under de 3 nästföregående åren, hvilken beräkningsgrund jag för öfrigt sett användas i många andra fall, har naturligtvis denna måst vara för mig bestämmande. Mig är det likgiltigt, om Riksdagen beviljar ena eller andra beloppet, men säkert är att den siffra, som af mig föreslagits, har skäl för sig, och jag yrkar derföre att ifrågavarande anslag måtte bestämmas till 15,000 kronor.

Grefve Björnstjerna: Jag kan icke riktigt fatta nästföregående talares tankegång. Han yttrade att då efter hans uträkning under de 3 sistförflutna åren för ifrågavarande ändamål användts endast 40,000 kronor, skulle den af Utskottet föreslagna summan

*Om onslag till
skjutförsök.
(Forts.)*

äfvén vara tillräcklig för nästkommande år; men icke är väl samma beräkningsgrund tillämplig under alla förhållanden. Såsom redan två talare på Stockholmsbänken upplyst, skola inskjutningar företagas med flera nya kanoner, med andra pågå de redan. Om de stora kostnaderna härför lemnade ock samme talare upplysningar, af hvilka framgick, att den af Kongl. Maj:t äskade anslagsförhöjningen är nödvändig, såvida man villfullborda arbetet. Att anslaget betydligt öfverstiger det som föregående år beviljats är klart, enär under de föregående åren endast ett fåtal pjäser funnos att skottställa. Då man nu ändtligen lyckats förskaffa sig ett godt och tidsenligt vapen, kan jag icke förstå att något skäl förefinnes till vägran att betala de kostnader, som erfordras till att göra detta vapen användbart. Att använda en kanon, innan den är skottställd, tjenar nemligen till intet. Hundradetusen detals kronor äro redan utgifna för att anskaffa dessa kanoner. Jag frågar då, om det är skäl att år från år uppskjuta med att bevilja den jemförelsevis ringa summa, som erfordras för att de skulle kunna göra nytta. Ett dylikt förhållande kallar jag miss-hushållning.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen var slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels att Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas, dels ock bifall till den särskilda mening, Herr Jöns Rundbäck framställt. Efter upptagande af dessa yrkanden, och i enlighet dermed gifna propositioner, förklarade Herr Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits bifall till Kongl. Maj:ts förslag, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 57:de punkten af Utlåtandet N:o 18, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, bifallit samma framställning oförändrad.

Voteringen utföll med 92 ja mot 56 nej; varande alltså Kammarens beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Punkten 58.

Bifölls.

Punkten 59.

För ordnande af Vendes artilleriregementes etablissemant i Kristianstad hade Kongl. Maj:t äskat ett sammanräknadt belopp af 122,000 kronor till kokhus med spislokal, skosmedja, artilleriplanens inhägnad och samma plans planering m. m.

Om anslag för ordnande af Vendes artilleriregementes etablissemant i Kristianstad.

Utskottet hade under grankningen af detta förslag fäst sin uppmärksamhet dervid, att kokhusbyggnaden, som år 1874 af Kongl. Maj:t, i då aflåten proposition, beräknats till en kostnad af 57,094 kronor, nu upptagits till 81,260 kronor 11 öre, samt med afseende å detta förhållande, och då hvarken prisen å byggnads-materialier eller å arbete under de sista 2 å 3 åren kunde anses hafva stigit, hemställt, att det äskade anslaget måtte minskas med skilnaden mellan nyssnämnda begge belopp och således i rundt tal upptagas till 100,000 kronor.

Herr Liss Olof Larsson, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot berörda hemställan, anförde nu: Jag har, såsom ock synes af betänkandet, anmält min reservation emot denna punkt. Det är nemligen en ganska ledsam historia med statens byggnader i Kristianstad. Hos 1873 års riksdag anhöll Kongl. Maj:t om ett anslag af emellan 50,000 och 60,000 kronor för att ställa allt i fullgodt skick. Men ehuru Riksdagen då ansåg detta anslag obehöfligt och derföre afslog Kongl. Maj:ts hemställan, beviljades dock påföljande år för uppförande af nya byggnader ett anslag uppgående till 200,000 kronor förutom försäljningssumman för tvenne åt artilleriet upplätta tomter, derå stall-, ridhus- och kokhusbyggnader voro belägna. Kongl. Maj:t hade visserligen begärt 260,000 kronor jemte försäljningssumman för berörda tomter, men Riksdagen ansåg, att byggnaderna kunde uppföras i mindre skala än Kongl. Maj:t föreslagit och detta var skälet till nedsättningen. Nu har emellertid regeringen användt dessa medel, men ändock icke uppfört alla de på förslaget upptagna byggnader, som voro afsedda att med dessa penningar åstadkommas. Kokhuset är nemligen ännu icke uppfördt. Nu har Kongl. Maj:t emellertid begärt nytt anslag till denna byggnad. Och dervid har det besynnerliga förhållandet inträffat, att, under det denna byggnad 1874 beräknades till en kostnad af endast 57,094 kronor, den nu upptagits till 81,260 kronor 11 öre. Jag för min del kan ej finna någon rimlig anledning härtill. Ty sedan 1874 har hvarken arbetskostnaden eller priset på materiel stigit utan snarare fallit. Men ändå har kostnadsförslaget ökat med ett belopp af 24,166 kronor 11 öre. Af denna anledning vill jag icke biträda Kongl. Maj:ts förslag. Men jag vill icke heller bifalla den af Utskottet föreslagna nedsättningen från 122,000 kronor till 100,000, emedan ett sådant beslut kunde föranleda Kongl. Maj:t att för nästa Riksdag förklara, att, medan han ej erhållit skilnaden eller 22,000 kronor, han icke kunnat uppföra denna byggnad, och af sådan anledning för ändamålet äskat ett anslag af 100,000 kronor eller något annat

*Om anslag för
ordnande af
Vendes artilleriregementes
etablissemang i
Kristianstad.
(Forts.)*

belopp, som kan anses lämpligt. Jag skulle dock gerna anslå medel till kokhusets uppförande, om jag med bestämdhet visste hvad ett sådant kostade. Men då Kongl. Maj:t härom lemnar stridiga uppgifter och man således icke kan bedöma storleken af det erforderliga anslaget, nödgas jag yrka afslag å punkten.

Det är också besynnerligt, hvad man af denna Kongl. proposition finner, att sedan år 1874 uppstått åtskilliga nya behof, som då icke alls visade sig. Af de byggnader, till hvars uppförande medel af Kongl. Maj:t då äskades, återstår intet annat ofullbordadt än kokhuset, men det oakadt begär regeringen nu anslag till byggande af en skosmedja, en ny uppfinning sedan år 1874, och så äfven till artilleriplanens inhägnande. Det ser verkligen ut, som om man ämnade förvara fångar derstädes. Till sist har man upptäckt något annat, hvarom vi nu ock erhålla upplysning, nemligen att, oakadt den plats hvarå kokhusbyggnaden står utdömdes för att erhålla en fullkomligt lämplig belägenhet, byggnaderna nu ligga i en grop, och för denna grops fyllande äskar Kongl. Maj:t nära 23,000 kronor. Det står nemligen i den Kongl. propositionen, att artillerigården till största delen ligger under de kringliggande gatornas nivå, och då måste väl byggnaderna befinna sig i en grop.

Af allt detta torde emellertid följa, att vi väl böra betänka oss innan vi bevilja nya anslag till byggnadsarbete i Kristianstad och jag för min del vill icke rösta för något anslag förr än vi få veta, hvartill medlen skola användas och erhålla mera garanti än vi hittills haft att de blifva väl använda.

Jag yrkar afslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag har endast begärt ordet, för att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Med anledning af den anmärkning, som af den förste talaren blifvit framstald mot Utskottets förslag, att Kongl. Maj:t det ena året efter det andra begärt förhöjning i anslaget till byggnaderna i Kristianstad, ber jag få fästa uppmärksamheten å att ställningen, redan från början, då Kongl. Maj:t begärde anslag till dessa byggnader, icke varit sådan, som den sedermera blifvit. Med anledning af utbruten rotsjukdom bland artilleriets hästar, blef man nemligen tvungen att rasera de gamla stallarne, och det var till följd häraf Kongl. Maj:t måste begära ett högre anslag för uppförande af nya stallbyggnader.

Hvad beträffar den andra anmärkningen, att Kongl. Maj:t för uppförande af en kokhusbyggnad till en början begärt ett mindre anslag, men nu begär ett högre, har ju Stats-Utskottet redan uppmärksammat detta förhållande, då det, med anledning af, att någon stegring i priser å byggnadsmaterialier och arbete icke egt rum sedan 1874, då det mindre anslaget begärdes, nedfatt det af Kongl. Maj:t nu äskade anslagsbeloppet till ungefär-

ligen samma, som då ansågs erforderlig. Således förfaller äfven detta af reservanten mot Utskottets förslag framställda skäl.

Hvad åter beträffar de nya af Kongl. Maj:t omförmälda behofven, är det uppenbart, att vid organisationen af ett sådant etablissement, som det i Kristianstad, förekomma ständigt nya behof, för att få detsamma fulländadt, och jag föreställer mig, att det är på denna grund Kongl. Maj:t nu af Riksdagen begärt ökad anslag.

Om anslag för ordnande af Vendes artilleriregementes etablissement i Kristianstad.
(Forts.)

Hvad sedermera angår den så kallade gropen, som den förste talaren omnämnde, vill jag upplysa, att Kristianstads läge är temligen sankt. Nu är den nya artilleribygnaden icke uppförd på samma plats, som den gamla, men med ett annat läge som ligger ännu mera sankt än det gamla, emedan något annat lämpligare icke fans att tillgå. Det är naturligt, att man vill hafva det helsosamt och snyggt inom ett sådant etablissement, som det ifrågavarande — och att man för sådant ändamål måste söka göra platsen så torr och för artilleriet tillgänglig, som behofvet påkallar — och då fordras därför icke obetydliga summor, som måste anvisas. Dessutom tror jag, att, då Kristianstads samhälle nedlägger stora kostnader för att försköna staden och dess närmaste omgifningar, staten väl icke bör vanvårda sina dervarande byggnader och kring dem hafva osnyggt och otrefligt, utan i stället, icke allenast för samhället, utan äfven för så väl regementets manskap som hästar, göra platsen så helsosam som möjligt är, hvilket torde vara af ganska stor vigt.

Jag tror för öfrigt, att Riksdagen genom beviljande af detta anslag icke gör mera än infriar ett förut gifvet löfte, ty då Riksdagen år 1874 beviljade ett anslag af 200,000 kronor för uppförande af dessa byggnader, medgafs Kongl. Maj:t rättighet att för nu föreliggande behof jemväl få använda den inflytande köpeskillingen för de tomter, hvarå kokhuset nu är uppfördt. Men då detta hus naturligtvis icke kan undvaras förrän ett nytt blifvit uppfördt, kan Kongl. Maj:t ju icke försälja den gamla tomten, och för ifrågavarande ändamål använda den härför inflytande köpeskillingen, förr än Riksdagen beviljat medel att å annat ställe uppföra kokhuset. Att uppförande af ett nytt sådant hus verkligen är af behofvet påkalladt, framgår deraf, att det nu befintliga är bristfälligt och, sedan artilleriregementet ökats med 138 man, jemväl för ändamålet otillräckligt.

På dessa skäl och då jag tror att genom en ytterligare nedsättning i det af Utskottet föreslagna beloppet detsamma icke blefve för ändamålet tillfyllestgörande, men deremot har anledning hoppas att med den nedsättning i anslaget, som Utskottet föreslagit, summan ändå skall med god hushållning för ändamålet vara tillräcklig, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det är ett märkvärdigt förhållande med dessa anslag till Kristianstads artilleribygnaders behof. År 1874 begärde Kongl. Maj:t för fyllande af dessa behof 260,000

Om anslag för
ordnande af
Vendes artilleriregementes
etablissemant i
Kristianstad.
(Forts.)

kronor och erhöll 200,000 kronor. Nu begäres ytterligare 122,000 kronor och kanske är det vådligt afslå Utskottets förslag, ty då torde man ett annat år vilja än mera öka denna summa, och det oakadt man icke med visshet vet, om dessa medel blifva behöfliga då tomterna realiseras. Jag tror emellertid, att det denna gång allt för väl kan gå an att afslå hvad Utskottet föreslagit, helst man nu icke velat påstå, att det är några gamla stallar, som behöfva ersättas med andra, på det hästarne icke måtte blifva förstörda. Enligt min åsigt böra vi dröja med att bevilja ytterligare anslag till dess vi få se hvad som kan komma att inflyta för de gamla tomterna. Häremot kan väl invändas, att hvad dessa tomter kunna komma att inbringa väl ändå alltid ingår till statsverket, men då ett kort uppskof icke torde kunna medföra någon skada, synes intet hinder förefinnas att nu afslå Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Den siste talaren tyckte, att allt var väl bestäldt, då det fans stall för hästarne i Kristianstad, men det torde väl vara lika nödvändigt, att det finnes kokhus, på det artilleristerne skola kunna få mat. Han sade, att det kan gå an att afslå det af Utskottet tillstyrkta anslaget. Ja! visserligen kan det gå an; men vill man hafva ett ordentligt regemente, går det icke an att afslå de anslag, som äro nödvändiga för regementets bibehållande vid makt, och, ehuru jag kan anses och möjligen äfven är något partisk för Wendes artilleriregemente, vill jag dock uttala min öfvertygelse, att detta regemente väl förtjenar hvad man kostar på det och är väl värdt sitt kokhus.

Jag skulle vilja bedja dem, som här yrkat afslag, att afstå från detta yrkande. Jag är nemligen öfvertygad om att anslaget skall vinna i gemensam votering och, om de afstå, kunna vi slippa att marschera kring bordet ännu en gång. Det tjänar icke något till att yrka afslag å sådana oafvisligt nödvändiga anslag, som det nu förevarande. Såsom boende en mil från Kristianstad, bör jag hafva lika mycken kännedom om de lokala förhållandena derstädes som Herr Liss Olof Larsson, och jag tror, att mina ord icke fallit sig annorlunda här i denna Kammare än att de böra ega lika vitsord som hans, likasom jag hoppas, att, då jag yrkar bifall till Utskottets hemställan, detta bör betyda lika mycket, som då han yrkar afslag.

Jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit framställda i öfverensstämmelse med de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 60.

Blef äfven bifallen.

I anseende till den långt framskridna tiden, uppsköts den

vidare föredragningen af Stats-Utskottets föreliggande utlåtande till nästa sammanträde.

§ 2.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets memorial:

N:o 35, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande N:o 26, angående väckta motioner om understöd åt inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett inträffadt skydrag; och

N:o 36, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 28, mom. 12, i fråga om väckt motion om anvisande af anslag till understöd för byggandet af smärre båthamnar vid de större fiskelägena inom riket.

Banko-Utskottets memorial N:o 7, med förslag till ändringar i Bankoreglementet och i Riksbankens aflöningsstat.

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 23, i anledning af väckta motioner om förändrad lydelse af 6:te punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864;

N:o 24, i anledning af väckta motioner angående förändring i gällande stadganden, rörande prestval samt val af folkskollärare, klockare, organist och annan kyrkobetjening;

N:o 25, i anledning af väckt förslag om förklaring af gällande stadganden rörande jäf mot domare i hushållsmål af allmän beskaffenhet; och

N:o 26, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 1 § i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 24), angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om författning rörande kostnadsersättning för medellös svensk undersåtes sjukvård i Norge.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras näst efter Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, hvars föredragning ännu ej hunnit afslutas.

§ 3.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herrar *Treffenberg* och *Meijer*, enligt anmälan, varit af sjukdom hindrade att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag för aftonsammanträdet den 11 i denna månad, äfvensom rörande de i dag på förmiddagen fattade beslut.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>Liss Olof Larsson</i>	under	5 dagar	f. o. m.	den 16	i denna månad.
”	<i>I. Asklöf</i>	”	12	”	”	20
”	<i>J. M. Svensson</i>	”	8	”	”	20
”	<i>A. P. Hylander</i>	”	14	”	”	21
”	<i>J. P. Nilsson</i>					
	i Kägglå	”	14	”	”	22
”	<i>Johan Jönsson</i>	”	14	”	”	29
och	” <i>Ivar Månsson</i>	”	14	”	”	4 inst. April.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.